

Raport z badań

**Zdalna edukacja kryzysowa w APS
w okresie pandemii COVID-19**

Miłosz Wawrzyniec Romaniuk
Joanna Łukasiewicz-Wieleba

Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej

Warszawa, 2020

Spis treści

Wstęp	2
Cel i podstawa zasadności badania oraz założenia metodologiczne	4
Charakterystyka badanej próby	5
Wyniki badań przeprowadzonych wśród nauczycieli akademickich	7
Wyniki badań przeprowadzonych wśród studentów	18
Podsumowanie i rekomendacje	36
Aneks	41

Wstęp

W minionych miesiącach Akademia Pedagogiki Specjalnej, razem z innymi uczelniami, doświadczyła nowej dla całej społeczności akademickiej sytuacji, która wymusiła nagłe wprowadzenie edukacji zdalnej. Obserwując z jednej strony starania władz uczelni o to, by utrzymać jakość i ciągłość edukacji oraz by była ona jak najmniej stresująca dla studentów, a jednocześnie by spełniała wymogi prawne, zaś, z drugiej strony, widząc niepewność nauczycieli akademickich i studentów, postanowiliśmy poznać refleksje na temat tej formy edukacji realizowanej w tak skrajnych dla wszystkich warunkach. Badania dotyczące e-learningu prowadzonego przez uczelnie wyższe w Polsce były już prowadzone, jednak traktowały tę formę nauczania jako dodatkową lub uzupełniającą kształcenie tradycyjne (por. Romaniuk, 2015; Mokwa-Tarnowska, 2017; Maleńczyk i Gładysz, 2019).

Edukacja zdalna jest jednym z rodzajów edukacji na odległość. Charakteryzuje się tym, że nauczyciel jest oddzielony od ucznia, zaś wiedza przekazywana jest za pośrednictwem mediów elektronicznych (Burns, 2011). Edukacja zdalna, jako odmiana edukacji na odległość przejmuje wiele cech tej ostatniej. Jej istotą jest przede wszystkim zmienność, która odnosi się do rodzaju mediów pośredniczących w procesie nauki, celów edukacji, formy organizacyjnej (np. warsztaty, seminarium, wykład, itp.), interaktywności, poruszanych tematów, liczby odbiorców, form przekazu (tekst, film, multimedia, itp.), czasu trwania, dostępności, modelu uczenia się i in. (Burns, 2011). Przy tym zakłada się, że edukacja zdalna (online learning) wykorzystuje powyżej 80% treści dostarczanych online. Dla porównania, w edukacji typu hybrydowego (hybird/blended) jest to 30-79%, zaś w wersji wspomaganego Internetem (Web-Facilitated) 1-29% (Allen i Seaman, 2008). Internetowe modele kształcenia (Web-Based Models) obejmują takie typy, jak m.in. komunikacja, dostęp do zasobów WWW, kursy online (e-learning), konferencje online (webcasty i webinary), wirtualne klasy / szkoły (cyber szkoły) i uniwersytety, mentoring oraz coaching online. Współcześnie jednak trudno je rozdzielić od modeli mobilnych (Mobile models), bazujących na urządzeniach przenośnych (np. telefonach, smartfonach, tabletach, czytnikach itp.) (Burns, 2011). Kategorie te są płynne, gdyż można je łączyć lub rozbudowywać, w zależności od posiadanych kompetencji, możliwości technicznych czy celów dydaktycznych.

Jako główne motywacje do stosowania edukacji zdalnej wymienia się: brak możliwości zebrania grupy osób w jednym miejscu i czasie osobiście; gdy osoba uczy się w miejscu o niskim poziomie dostępności do edukacji tradycyjnej; gdy porównywane wyniki możliwe są do osiągnięcia poprzez edukację zdalną w porównaniu z edukacją tradycyjną; gdy zapewnia ona dostępność do takich treści, nauczycieli/trenerów czy doświadczeń, które nie są dostępne w nauczaniu tradycyjnym; gdy ważna jest stałość w dostępie do edukacji (o różnych porach, także poza godzinami pracy instytucji); gdy istnieje konieczność dostosowania czasu i intensywności realizacji zadań do możliwości uczącego się (Burns, 2011). Dodatkowym czynnikiem, który dotychczas nie był brany pod uwagę przy zaleceniach stosowania

edukacji zdalnej, jest konieczność dostosowania się do izolacji społecznej, wymuszonej sytuacją kryzysową, związaną z pandemią koronawirusa COVID-19.

Edukacja zdalna jest obecnie uznaną i popularną formą wspierania procesu doskonalenia się nauczycieli, ale także stanowi element wzbogacania form kształcenia studentów, w tym tych na studiach pedagogicznych. Wykorzystuje możliwość uczenia się zarówno w trybie synchronicznym jak i asynchronicznym. Co więcej, uznaje się, że uczenie się zdalne podnosi poziom kompetencji dydaktycznych nauczycieli – mają oni okazję obserwowania i czerpania z warsztatu innych dydaktyków i aplikować je we własnym życiu zawodowym. Jest także uznawana za taką, która sprzyja budowaniu dialogu i współpracy z innymi nauczycielami i studentami oraz tworzenia wspólnot opierających się na kontaktach online. Nauczanie zdalne uważa się za najbardziej różnorodne, przez co trafia do osób preferujących najróżniejsze style uczenia się (Burns, 2011). Przy tym za najważniejsze uznaje się możliwość dopasowania do potrzeb studium czasu, miejsca i tempa uczenia się (Latchem i Jung, 2010).

Cel i podstawa zasadności badania oraz założenia metodologiczne

Przeprowadzone badanie dotyczyło doświadczeń nauczycieli akademickich zatrudnionych w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, związanych z prowadzeniem edukacji zdalnej oraz doświadczeń studentów tejże uczelni, związanych z uczestnictwem w edukacji zdalnej w trakcie pandemii COVID-19.

Celem badania było stworzenie obrazu zdalnej edukacji kryzysowej, prowadzonej w Akademii Pedagogiki Specjalnej, postrzeganej z perspektywy wykładowców oraz studentów. Przedmiotem badań były, między innymi, poziom kompetencji informatycznych, wcześniejsze doświadczenia z edukacją zdalną, posiadane możliwości techniczne i napotykanne problemy. Przedmiotem analiz były też deklarowane preferencje różnego rodzaju form edukacji zdalnych oraz sposobów komunikacji prowadzących z uczestnikami zajęć i odwrotnie. Respondenci zostali poproszeni o ocenę jakości edukacji zdalnej, oferowanej przez uczelnię, a także ocenę własnego zaangażowania w nauczanie/uczenie się zdalne. Ponadto, analizie poddano wskazania respondentów dotyczące najważniejszych zalet, wad oraz trudności zdalnej edukacji kryzysowej.

Zasadność badań jest uzasadniona brakiem wcześniejszych poszukiwań w tym zakresie. Badania mają także cel praktyczny, którym jest ewaluacja zdalnego nauczania kryzysowego, która pozwoli na wskazanie rekomendacji dotyczących dalszego prowadzenia takiej formy nauczania akademickiego oraz wdrożenie ich przed rozpoczęciem nowego semestru.

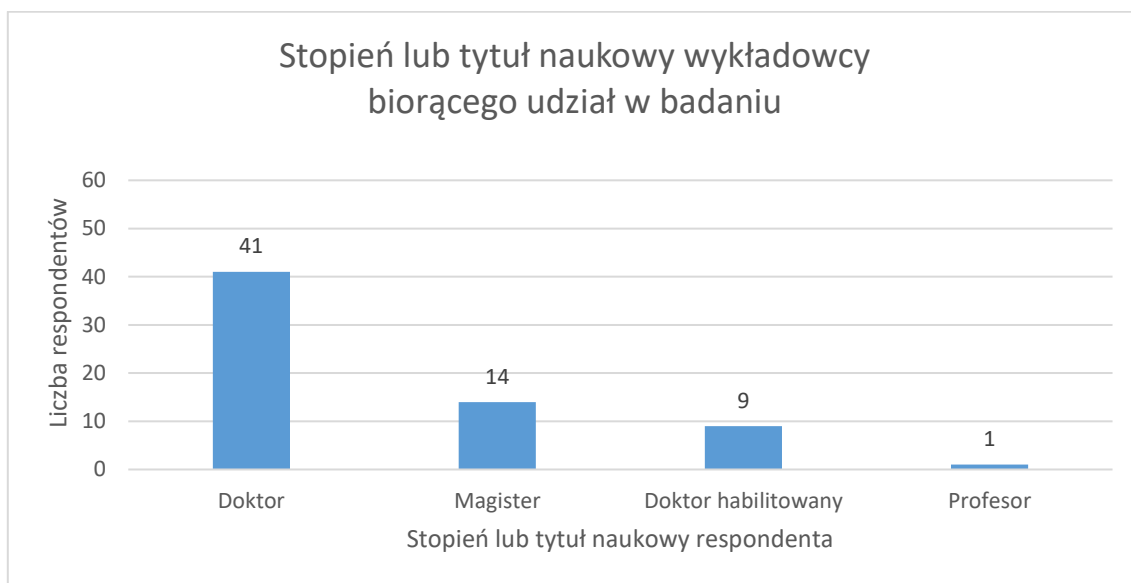
W badaniach sformułowano problem badawczy o treści: Jakie doświadczenia i refleksje związane z kryzysową edukacją zdalną towarzyszyły nauczycielom akademickim oraz studentom APS podczas pandemii Covid-19?

W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego. Przygotowano dwa kwestionariusze ankiety, po jednej dla każdej z grup docelowych (w załączniku). Odpowiedzi od respondentów zbierano z pomocą formularza elektronicznego Google Forms. Analizę statystyczną wyników badań przeprowadzono w programie IBM SPSS Statistics 25. Analizę wypowiedzi respondentów oraz ich kategoryzację przeprowadzało dwóch sędziów kompetentnych.

Badania prowadzono w okresie od 28 maja do 30 czerwca 2020 r. Kwestionariusz ankiety skierowano, dzięki pomocy dr Marleny Grzelak-Klus, do wszystkich nauczycieli akademickich oraz wszystkich studentów Akademii Pedagogiki Specjalnej za pośrednictwem poczty uczelnianej.

Charakterystyka badanej próby

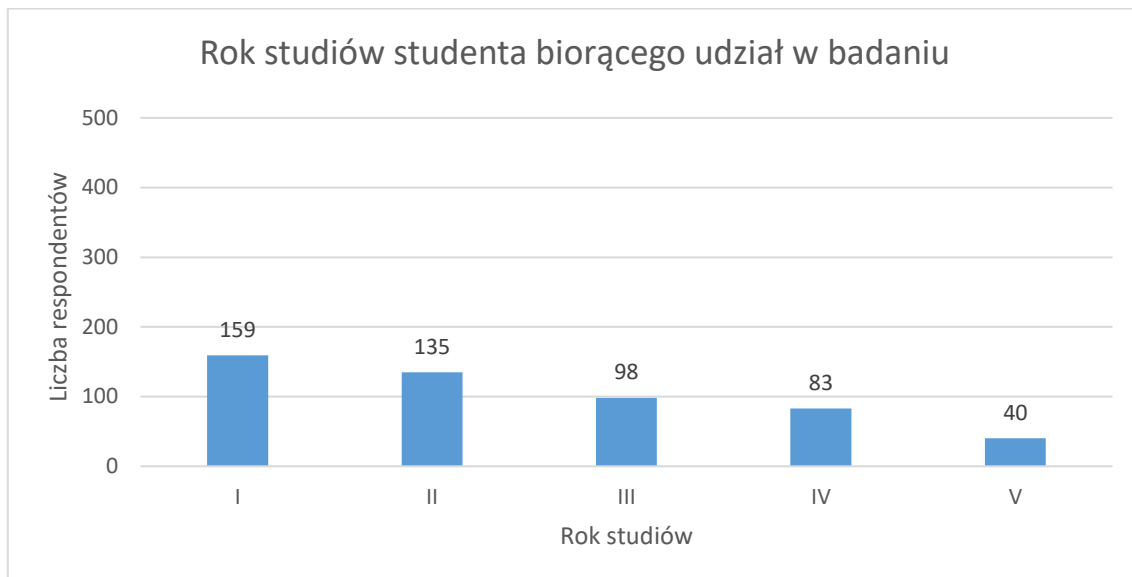
W badaniu skierowanym do nauczycieli akademickich wzięło udział 65 osób, co stanowi 17,8% zatrudnionych. Średnia wieku ankietowanych to 43,4 roku (Me=40, Mo=40). Najmłodsza ankietowana osoba miała 26 lat, a najstarsza 81. Większość ankietowanych stanowiły kobiety (51 osób, 78,5%), a mniejszość mężczyźni (14 osób, 21,5%). Większość respondentów posiadało stopień doktora (41 osób, 63,1%), tytuł magistra posiadało 14 osób (21,5%), stopień doktora habilitowanego 9 osób (13,8%). Ankietę wypełniła jedna osoba (1,5%) posiadająca tytuł profesora.

Wykres 1 Stopień lub tytuł naukowy respondenta (wykładowcy)

W badaniu skierowanym do studentów wzięło udział 515 osób, co stanowi 11,9% ogólnej liczby studentów. Średnia wieku ankietowanych to 23,6 roku (Me=22, Mo=22). Najmłodsza ankietowana osoba miała 18 lat, a najstarsza 54. Większość ankietowanych stanowiły kobiety (493 osoby, 95,7%), a mniejszość mężczyźni (22 osoby, 4,3%).

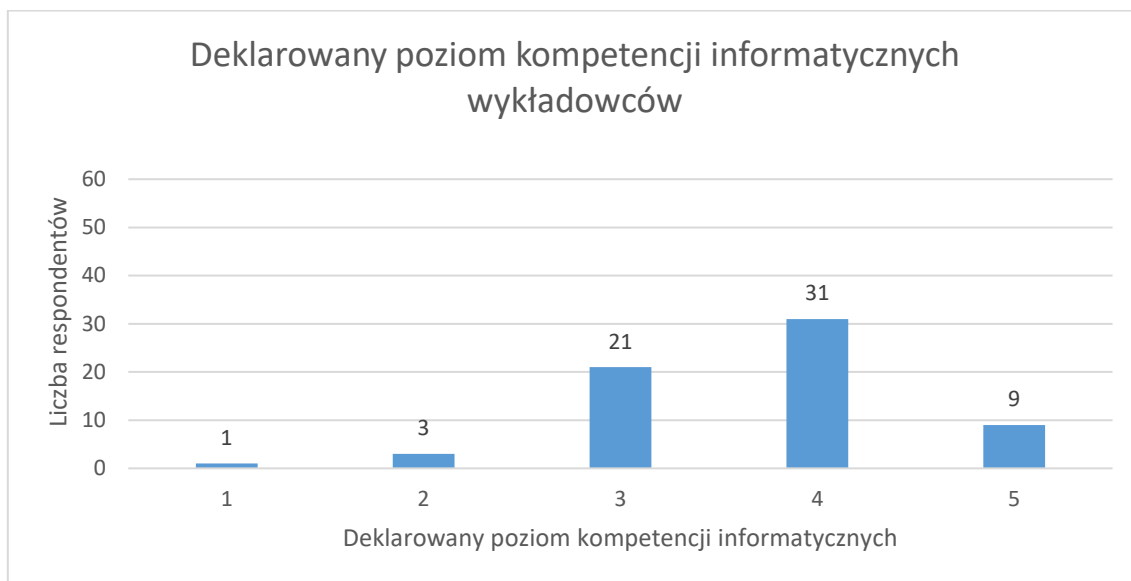
Większość ankietowanych to uczestnicy studiów stacjonarnych (374 osoby, 67,4%), a mniejszość niestacjonarnych (168 osób, 32,6%). Osoby z pierwszego roku studiów stanowią 30,9% ankietowanych (159 osób), z drugiego roku 26,2% (135 osób), z trzeciego roku 19% (98 osób), z czwartego roku 16,1% (83 osoby), a z piątego 7,8% (40 osób).

Wykres 2 Rok studiów respondenta (studenci)

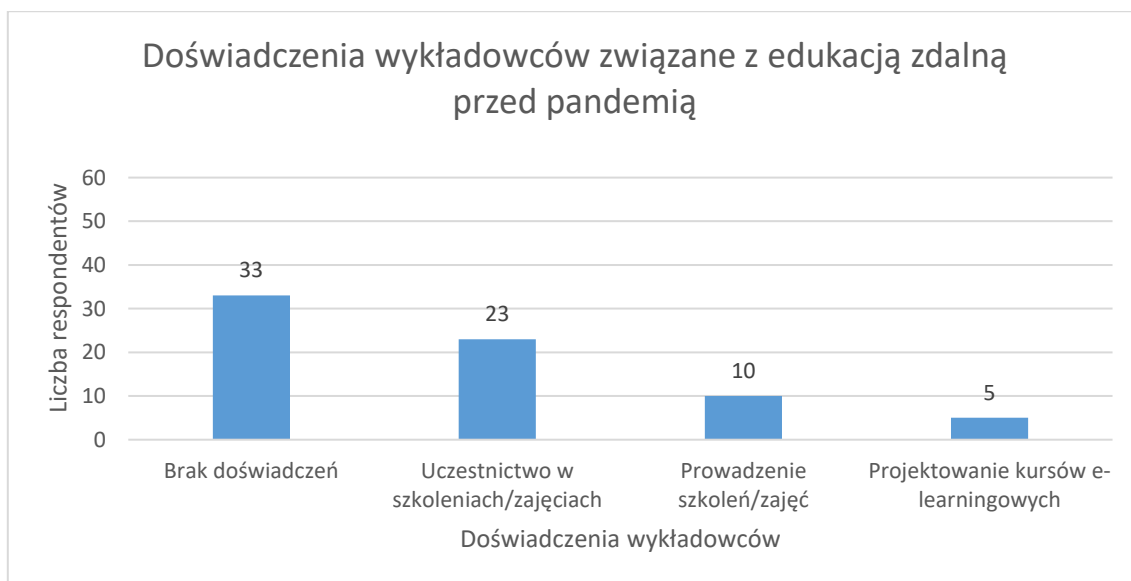
Wyniki badań przeprowadzonych wśród nauczycieli akademickich

Respondenci poproszeni o ocenę swoich kompetencji informatycznych na skali od 1 do 5, deklarowali je średnio na poziomie 3,68 (Min=1, Max=5, Me=4, Mo=4, Ske= -0,504, K=0,716).

Wykres 3 Deklarowany poziom kompetencji informatycznych wykładowców

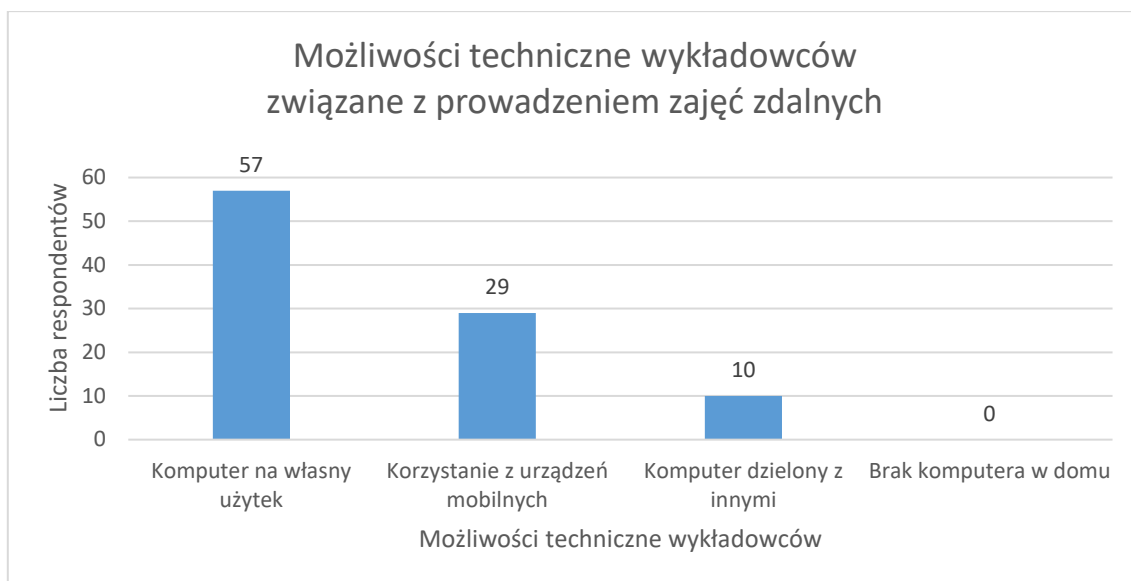
Połowa osób (33 osoby, 50,8%) nie miała przed pandemią żadnych doświadczeń związanych z edukacją zdalną. Co trzeci ankietowany (23 osoby, 35,4%) uczestniczył w szkoleniach lub innych zajęciach zdalnych. Co siódmy ankietowany (10 osób, 15,4%) prowadził szkolenia lub inne zajęcia zdalnie. Co trzynasty ankietowany nauczyciel akademicki (5 osób, 7,7%) samodzielnie projektował kursy e-learningowe. Pojedyncze osoby deklarowały, że do tej pory ich doświadczenia ograniczały się do zamieszczenia materiałów na platformie Moodle, nagrywania filmów, rozmów przez komunikatory czy udział w kursach doszkalających online na zagranicznych uczelniach.

Wykres 4 Deklarowane doświadczenia wykładowców związane z edukacją zdalną przed pandemią

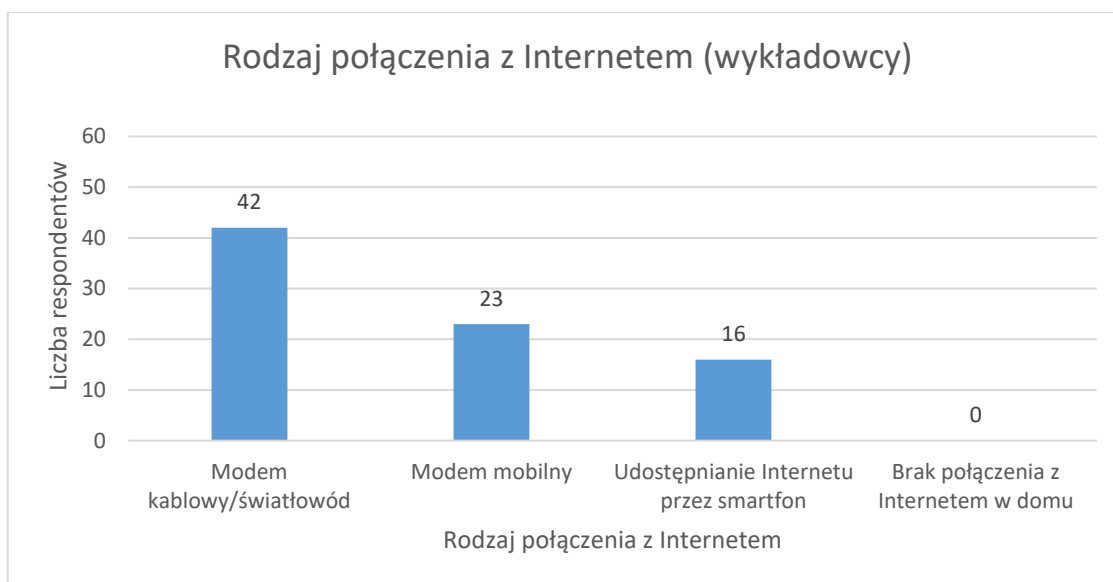

Większość respondentów (57 osób, 87,7%) posiada w domu komputer na własny użytek. Prawie połowa (29 osób, 44,6%) korzysta z urządzeń mobilnych, a co siódmy ankietowany (10 osób, 15,4%) posiada w domu komputer, ale dzieli go z innymi domownikami.

Wykres 5 Możliwości techniczne wykładowców związane z prowadzeniem zajęć zdalnych

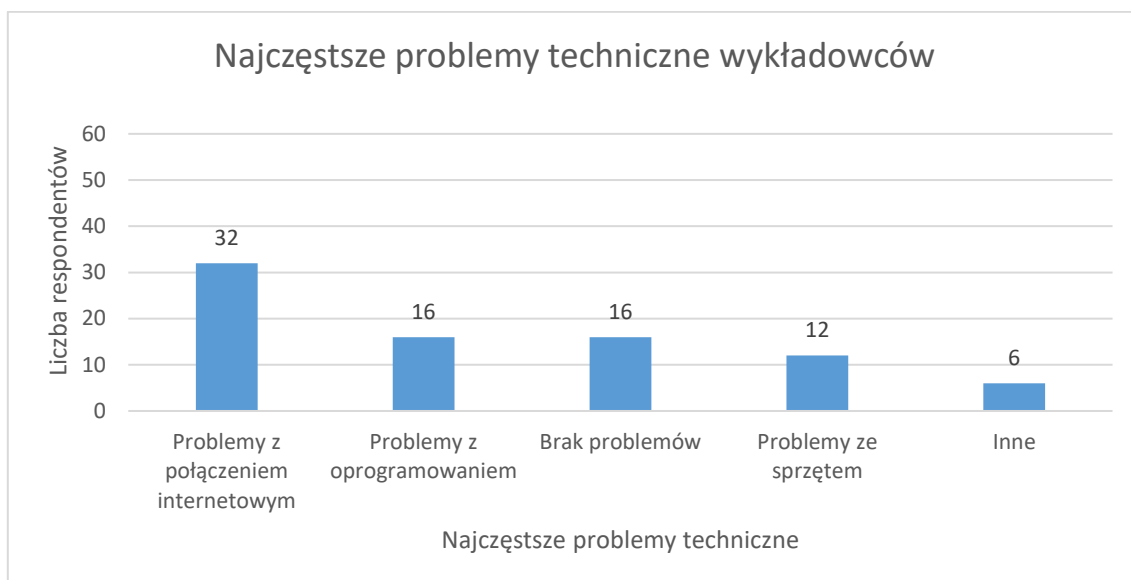
Większość nauczycieli akademickich biorących udział w ankiecie (42 osoby, 64,6%) łączy się z Internetem poprzez modem kablowy lub światłowód. Co trzecia osoba (23 osoby, 35,4%) korzysta z Internetu bezprzewodowego przez modem mobilny. Co czwarty ankietowany (16 osób, 24,6%) używa Internetu udostępnianego przez smartfon.

Wykres 6 Sposoby łączenia się z Internetem wykorzystywane przez wykładowców

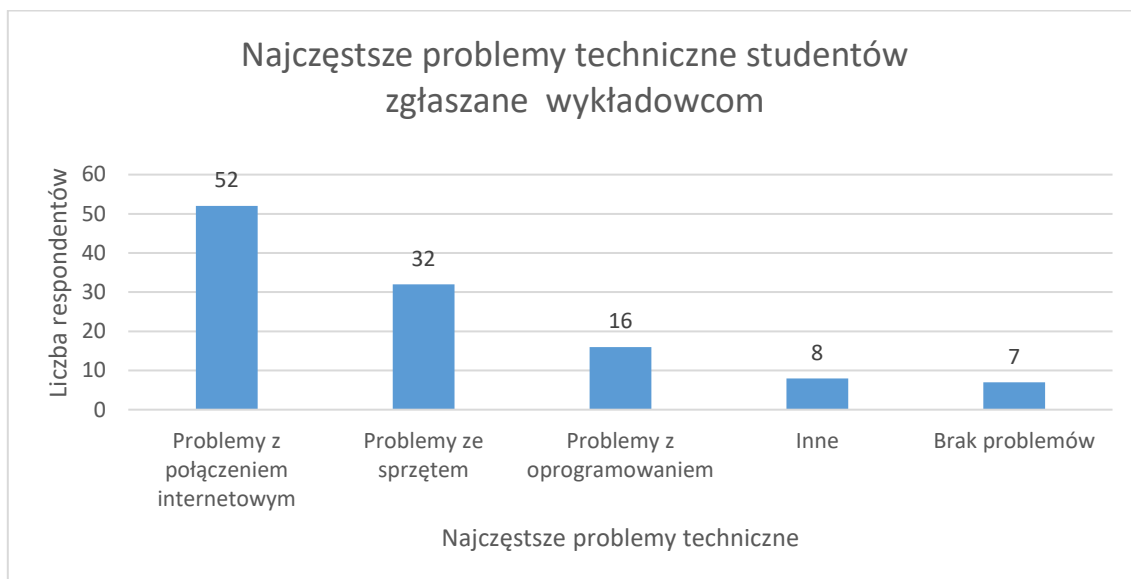
Najczęściej zgłaszane problemy techniczne, pojawiające się w trakcie prowadzenia nauczania zdalnego to problemy z połączeniem z Internetem (32 osoby, 49,2%), problemy dotyczące sprzętu (16 osób, 24,6%), problemy dotyczące oprogramowania (12 osób, 18,5%). Jedna czwarta ankietowanych (16 osób, 24,6%) nie doświadczyła żadnych problemów. Pojedyncze osoby zgłaszają problemy takie jak

to, że zdarzają się sytuacje, w których wszyscy domownicy jednocześnie korzystają z Internetu albo chcą skorzystać z głównego komputera, ale „to się da jakoś ustalić i się podzielić”, opóźnienia w przesyłaniu danych, problemy ze sprzętem studentów. Pojawiła się odpowiedź, że to „uczestnicy zajęć mają kłopoty z Internetem, transmisja rwie się, wyłącza ich, mają kłopoty z mikrofonami, z urządzeniami, przez które się łączą. Nie wiem czy to sprawa oprogramowania, czy łączy, ale trzeba pilnować dyscypliny wyłączenia mikrofonów i kamer”.

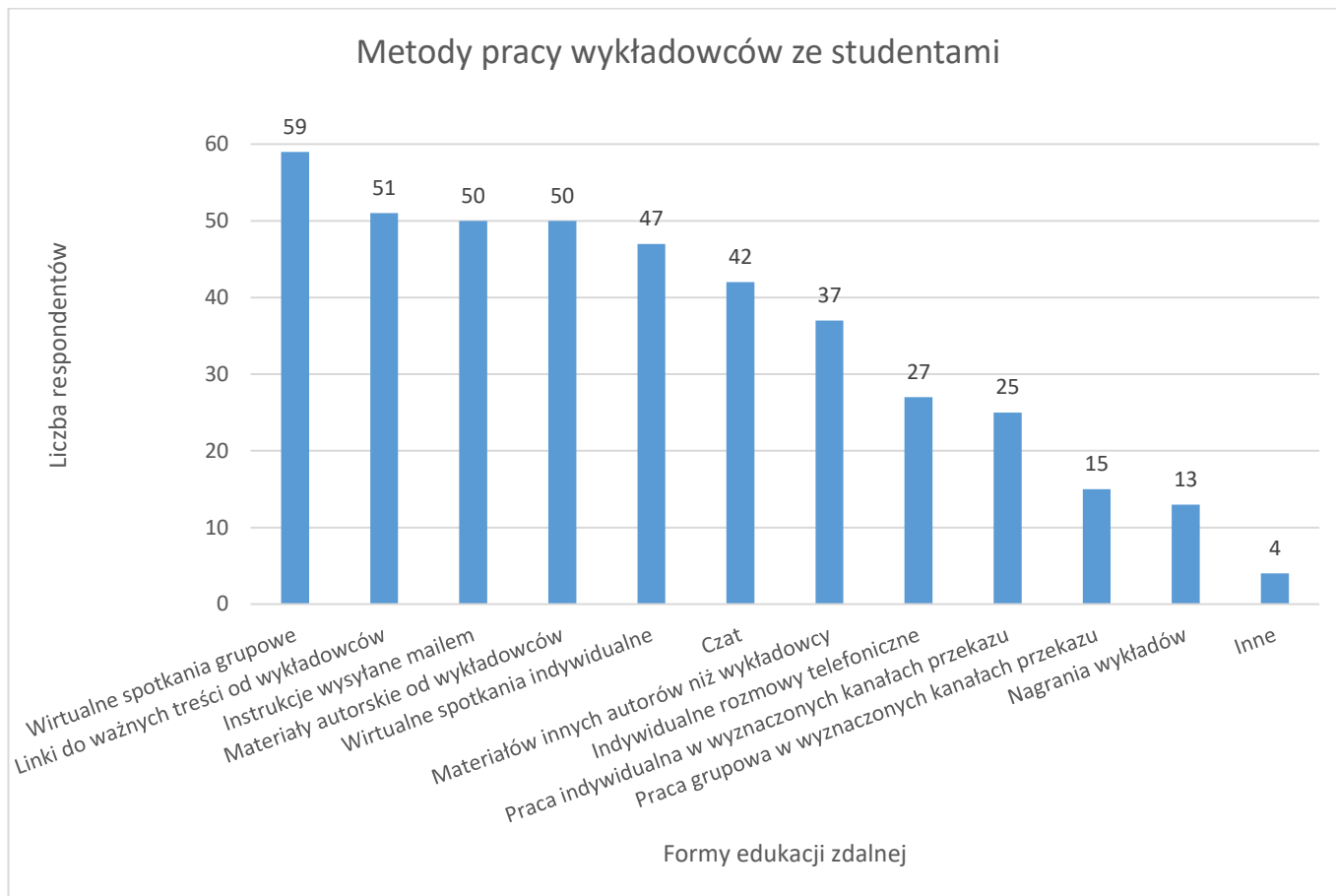
Wykres 7 Najczęstsze problemy techniczne wykładowców napotymane w trakcie nauczania zdalnego

Najczęściej zgłaszane wykładowcom rozpoznane przez studentów problemy techniczne dotyczące nauczania zdalnego to: trudności z połączeniem z Internetem (52 osoby, 80%), problemy z komputerem dotyczące sprzętu (32 osoby, 49,2%) oraz problemy z oprogramowaniem (16 osób, 24,6%). Część osób (7 osób, 10,8%) nie doświadczyło żadnych problemów. Pojedyncze osoby zgłaszały obciążenie platform i rozłączanie połączenia, rozproszenie studentów wynikające z konieczności pomocy rodzicom, co koliduje z ich zajęciami, brak kamery lub jej niska jakość, brak dostępu do komputera z powodu jego użytkowania przez innych domowników oraz problemy z głosem. Pojawiła się też odpowiedź, że studenci nic nie zgłaszają, co może sugerować, że wystarcza im kontakt mailowy.

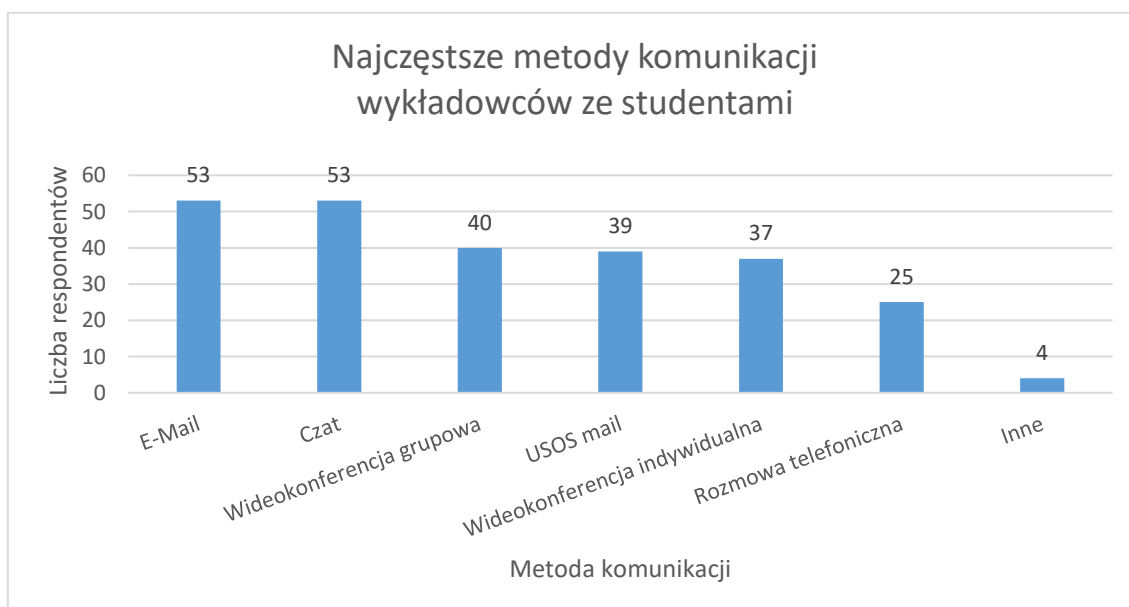
Wykres 8 Najczęstsze problemy techniczne studentów związane ze zdalną edukacją kryzysową zgłaszane wykładowcom

Dominującymi metodami pracy badanych nauczycieli akademickich ze studentami są wirtualne spotkania z grupami studentów (59 osób, 90,8%). Prowadzący udostępniają linki do ważnych treści (51 osób, 78,5%), udostępniają skany, zdjęcia i prezentacje autorskich materiałów (50 osób, 76,9%), przesyłają instrukcje opisujące zagadnienia oraz zadania (50 osób, 76,9%), organizują wirtualne spotkania indywidualne (47 osób, 72,3%), komunikują się poprzez czat (42 osoby, 64,6%), udostępniają skany, zdjęcia i prezentacje materiałów innych autorów (37 osób, 56,9%). Część prowadzących umawia się ze studentami na indywidualne rozmowy telefoniczne (27 osób, 41,5%), zadaje prace indywidualne nad projektami (25 osób, 38,5%) lub prace grupowe (15 osób, 23,1%), a także nagrywa wykłady i udostępnia je studentom (13 osób, 20%). Pojedyncze osoby kontaktowały się ze studentami poprzez grupę na Facebooku czy czat w aplikacji Teams.

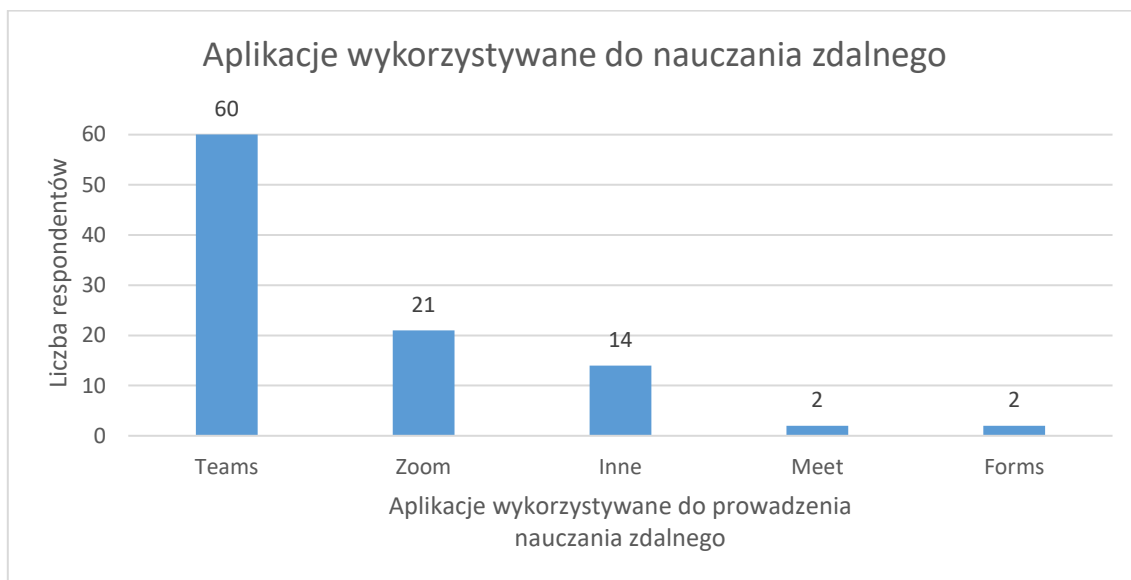
Wykres 9 Metody zdalnej pracy wykładowców ze studentami

Najczęstsze sposoby kontaktu ze studentami to e-mail i czat (53 osoby, 81,5%). Wideokonferencje z grupą studentów prowadziło 40 osób (61,5%), komunikację przez USOS mail 39 osób (60%), a wideokonferencje indywidualne 37 osób (56,9%). Do popularnego sposobu komunikacji ze studentami należą także rozmowy telefoniczne (25 osób, 38,5%). Pojedynczy ankietowani deklarowali, że komunikują się przez Facebook Messenger, SMS, WhatsApp, maile grupowe, czy poprzez starostów grup.

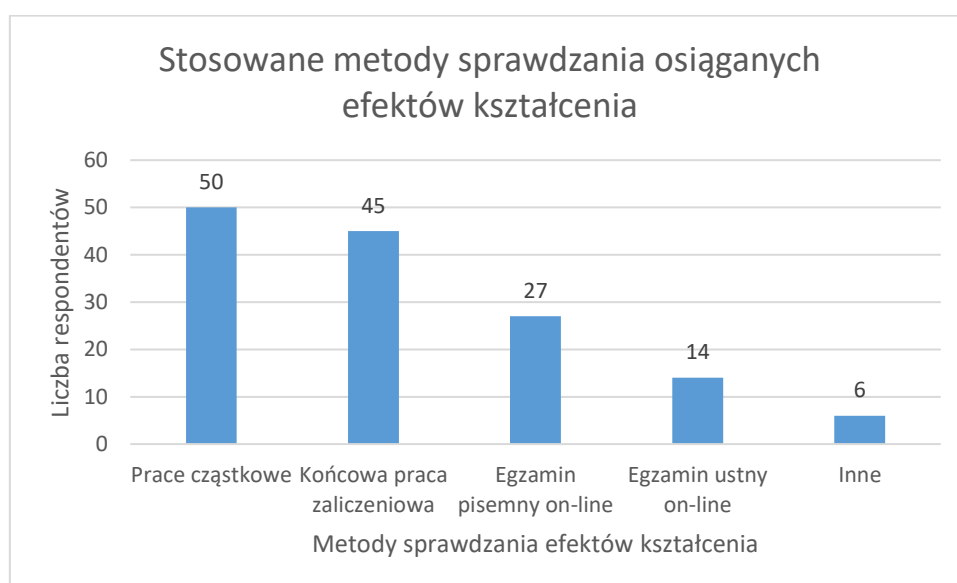
Wykres 10 Najczęstsze metody komunikacji wykładowców ze studentami

Wykładowcy korzystają z różnych aplikacji w procesie nauczania zdalnego. Głównie jest to MS Teams (60 osób, 92,3%) oraz Zoom (21 osób, 32,3%). Pojedyncze osoby korzystają z Google Meet, Facebook Messengera, Skype, Google Forms, Edmodo, Schoology, Slido, OneDrive, ClickMeeting, Hangouts, Padlet oraz Menti.

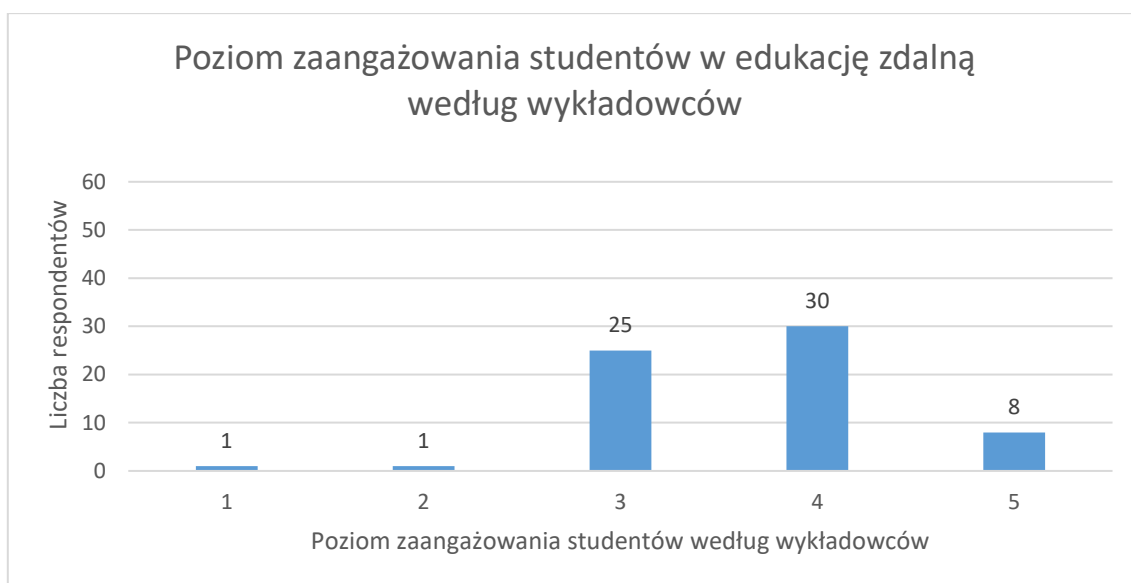
Wykres 11 Aplikacje wykorzystywane przez wykładowców do prowadzenia kryzysowego nauczania zdalnego

Najpopularniejszymi metodami sprawdzania osiągniętych efektów kształcenia są prace cząstkowe (50 osób, 76,9%), końcowa praca zaliczeniowa (45 osób, 69,2%), egzamin pisemny on-line (27 osób, 41,5%) oraz egzamin ustny on-line (14 osób, 21,5%). Pojedyncze osoby deklarują monitorowanie bieżącej aktywności studentów w pracy on-line oraz ich aktywności na zajęciach, zlecenie zadań w Teams po każdym bloku tematycznym, zlecenie wykonania projektów oraz pisanie indywidualnych komentarzy przez studentów w Google Forms po każdym wykładzie.

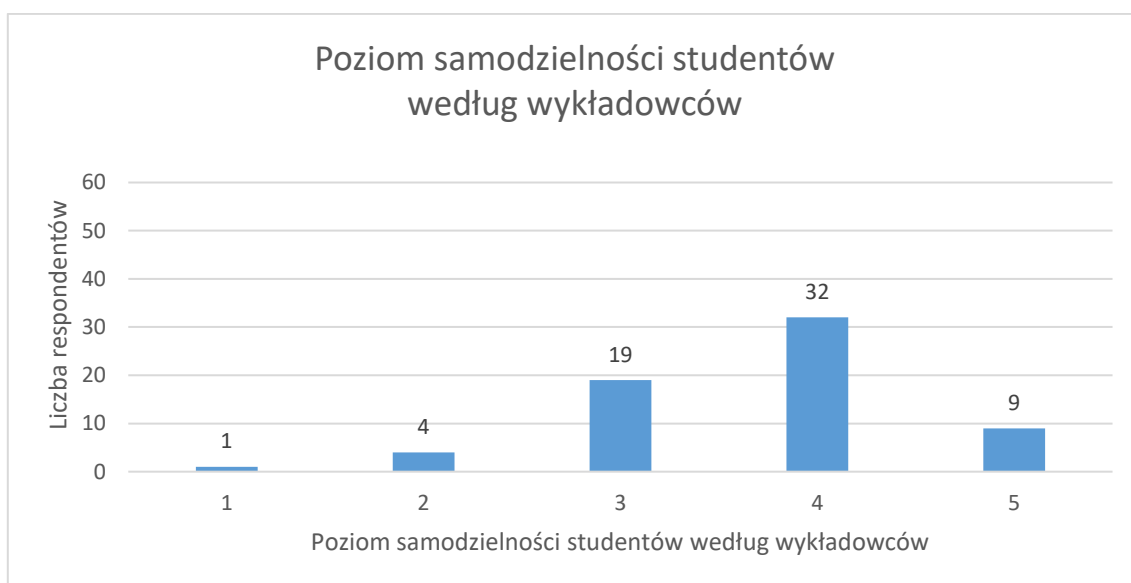

Wykres 12 Metody kontroli osiągniętych efektów kształcenia stosowane przez wykładowców

Wykładowcy oceniają średni stopień zaangażowania studentów w edukację zdalną na 3,66 (w skali od 1 do 5, $Me=4$, $Mo=4$, $Ske=-0,356$, $K=1,047$), a średnią samodzielność studentów na 3,68 (w skali od 1 do 5, $Me=4$, $Mo=4$, $Ske=-0,578$, $K=0,635$).

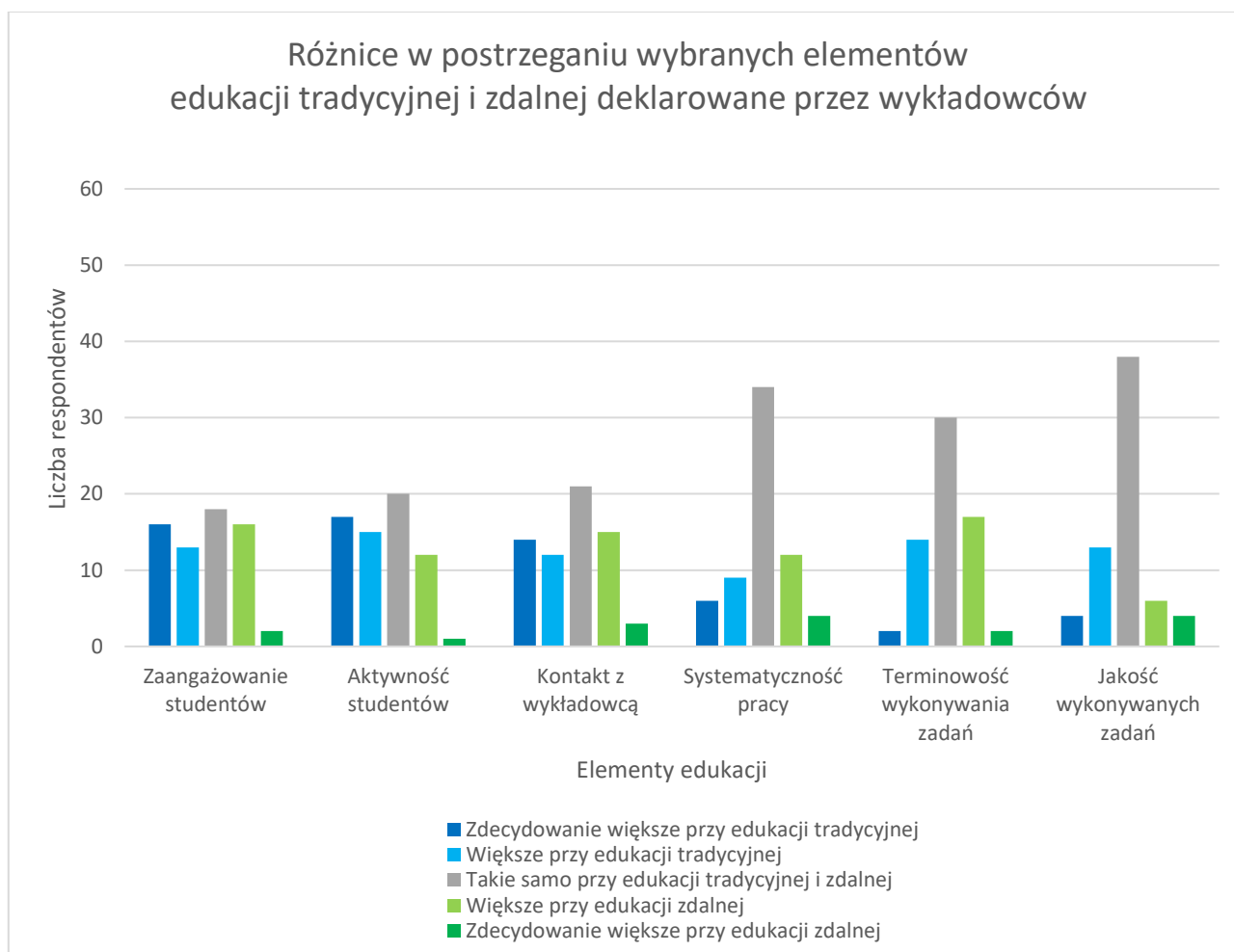
Wykres 13 Poziom zaangażowania studentów w zdalną edukację kryzysową według wykładowców

Wykres 14 Poziom samodzielności studentów w trakcie zdalnej edukacji kryzysowej według wykładowców

Porównując wspólne elementy edukacji zdalnej i tradycyjnej wykładowcy oceniali zaangażowanie studentów, aktywność, kontakt studenta z wykładowcą, systematyczność pracy, terminowość wykonywania zadań oraz jakość wykonywanych zadań i deklarowali, czy według nich dany element jest bardziej widoczny przy edukacji tradycyjnej, przy edukacji zdalnej czy tak samo widoczny, niezależnie od sposobu prowadzenia zajęć. Zaangażowanie studentów jest oceniane przeciętnie ($M=3,02$, $Me=3$, $Mo=4$, $Ske=-0,713$, $K=-0,925$), podobnie jak aktywność studentów ($M=2,92$, $Me=3$, $Mo=4$, $Ske=-0,659$, $K=-1,068$) i kontakt z wykładowcą ($M=3,08$, $Me=3$, $Mo=4$, $Ske=-0,743$, $K=-0,624$), chociaż rozkłady odpowiedzi są platykurtyczne. Również systematyczność pracy ($M=3,26$, $Me=3$, $Mo=3$, $Ske=-0,787$, $K=1,247$), terminowość wykonywania zadań ($M=3,48$, $Me=4$, $Mo=4$, $Ske=-1$, $K=2,944$), oraz jakość

wykonywania zadań są oceniane przeciętnie ($M=3,29$, $Me=3$, $Mo=3$, $Ske=-0,606$, $K=1,942$), lecz w tym przypadku rozkłady odpowiedzi są leptokurtyczne.

Wykres 15 Różnice w postrzeganiu wybranych elementów edukacji tradycyjnej i zdalnej deklarowane przez wykładowców

Wykładowcy poproszeni o wymienienie zalet nauczania zdalnego najczęściej wymieniali, że to lepszy, bardziej zindywidualizowany, szybszy i sprawniejszy sposób kontaktu ze studentami (10 osób, 15%). Dla wykładowców, nauczanie zdalne to duża oszczędność czasu, możliwość pracy z domu i w komfortowych warunkach, możliwość łatwego przekazywania natychmiastowo dostępnych materiałów oraz promowanie samodzielności pracy (9 osób, 14%). Nauczanie zdalne pozwala osiągnąć stuprocentową frekwencję na zajęciach oraz zaangażować studentów w pracę (8 osób, 12%). Wykładowcy doceniają także możliwość pracy asynchronicznej oraz to, że nauka i praca zdalna podnosi kompetencje informatyczne zarówno studentów, jak i ich własne (5 osób, 8%). Zaletą jest brak konieczności dojazdu do pracy i oszczędność czasu z tego wynikająca, wygoda i elastyczność pracy, a także możliwość łatwego korzystania z materiałów na własnym komputerze (4 osoby, 6%). Wykładowcy zaznaczają, że oprócz kwestii bezpieczeństwa w trakcie pandemii, nie muszą pełnić dyżurów na uczelni, na które przeważnie nikt nie przychodzi (3 osoby, 5%). Część osób nie widzi żadnych zalet nauczania zdalnego (6 osób, 9%). Dla pojedynczych osób, nauczanie zdalne to wymuszona konieczność, ale także brak obowiązku ubierania się w odpowiedni sposób czy nakładania makijażu.

Dostrzegana jest także oszczędność finansowa dla wykładowców i studentów, ale również oszczędność „środowiska naturalnego, lokalowa dla pracodawcy, mniejsze zużycie budynków i infrastruktury, oszczędność powierzchni, światła, prądu, wody”. Wykładowcy mogą zlecać zadania do wykonania różnym grupom w tym samym czasie oraz w prosty sposób prezentować dodatkowe materiały w czasie poza zajęciami. Podkreślana jest większa „możliwość wypowiedzi dla wszystkich bez bezpośredniej oceny współuczestników”. Nauczanie zdalne jest postrzegane jako optymalizujące wykorzystanie czasu. Wykładowcy mogą być codziennie dostępni dla studentów oraz podejmować się nauczania indywidualnego (tutoringu), które lepiej wychodzi im zdalnie. Wskazywana jest wyższa terminowość wykonywania zadań, gdyż studenci nie mają możliwości bezpośredniego wpływu na wykładowcę. Wśród wypowiedzi wykładowców dotyczących zalet nauczania zdalnego pojawiały się także zalety jak wygoda w prezentowaniu materiału i brak konieczności podłączania rzutnika, uporządkowanie, przejrzystość, możliwość łatwego dokumentowania pracy, jej zindywidualizowanie oraz możliwość kontaktu z każdym studentem indywidualnie.

Wykładowcy poproszeni o wymienienie wad nauczania zdalnego najczęściej wymieniali brak bezpośredniego kontaktu i fizycznej obecności (28 osób, 43%), brak współpracy, integracji, interakcji, zdrowej rywalizacji, nieobecność dyskusji, ograniczony kontakt i anonimowość (18 osób, 28%) oraz pasywność i małe zaangażowanie studentów, niechęć do używania kamer, problemy w kontrolowaniu faktycznej obecności na zajęciach (14 osób, 22%). Sporą wadą są problemy techniczne i brak wsparcia ze strony uczelni, a także konieczność poświęcenia większej ilości czasu na przygotowanie materiałów, przeformułowanie zadań oraz prowadzenie korespondencji (11 osób, 17%). Wykładowcy obawiają się o samodzielność pracy studentów, gdyż nie ma możliwości jej sprawdzenia, szczególnie w trakcie kolokwii czy egzaminów, oraz o to, że nie wszystko da się przekazać na odległość, jak to jest w przypadku aktywnych form zajęć, wykorzystujących przestrzeń czy inne zasoby (6 osób, 9%). Zauważalne są dysproporcje w kompetencjach informatycznych oraz w dostępie do sprzętu, które występują zarówno u studentów jak i wykładowców. Wykładowcy narzekają na konieczność używania prywatnego sprzętu, często mało wydajnego lub przestarzałego, bez wsparcia finansowego ani technicznego ze strony uczelni. Jako wada wskazywana jest też mniejsza efektywność kształcenia, niższa motywacja do pracy i większe zmęczenie takim procesem (5 osób, 8%). Wykładowcy czują, że nie mają kontroli nad procesem uczenia się studentów, ani możliwości rzetelnego sprawdzenia ich wiedzy (4 osoby, 6%). Sama praca przed komputerem jest męcząca i niesie konsekwencje zdrowotne. Niektórzy studenci są obecni na zajęciach tylko pozornie (3 osoby, 5%). Pojedynczy wykładowcy wskazywali takie wady nauczania zdalnego, jak trudniejsza diagnoza problemów i potrzeb studentów, brak kontroli liczebności grupy, brak możliwości nawiązania pozaformalnego kontaktu ze studentami oraz to, że nie widać komunikatów pozawerbalnych i trudno prowadzić ożywioną dyskusję. Wykładowcy wskazują na potrzeby interpersonalne studentów dotyczące kontaktów na żywo. Studenci w „pierwszej fazie izolacji nie umieli się zupełnie odnaleźć, nie umieli usiąść i się skupić na nauce”. Wykładowcy martwią się

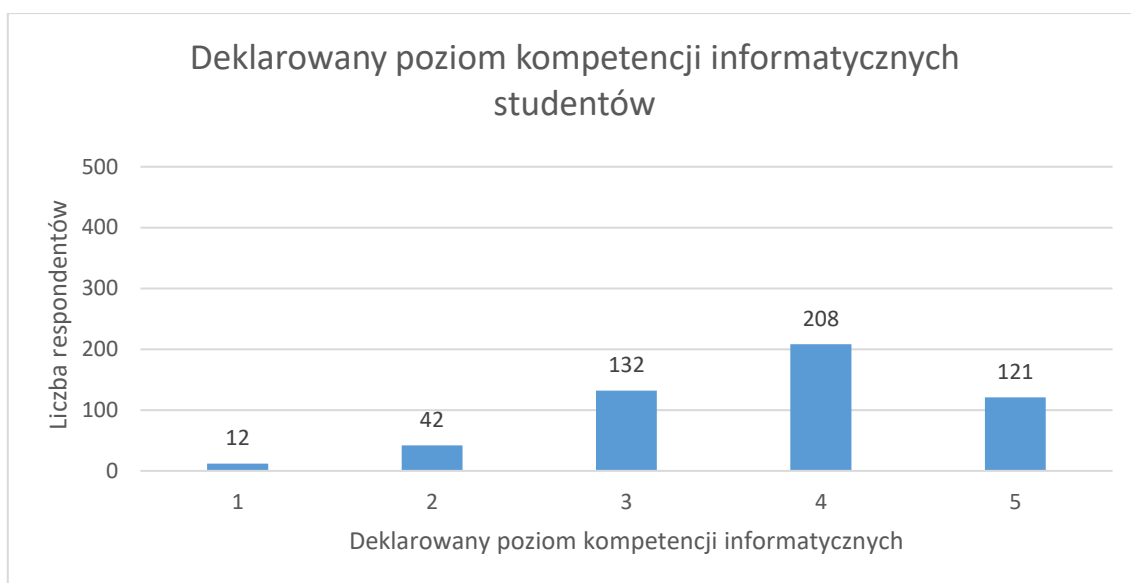
brakiem kontaktu, pisząc „*Nie widzę studentów, ich reakcji, nie wiem nic o ich samopoczuciu. Zawężają się kanały komunikacji, która staje się monotonna, co w konsekwencji osłabia percepcję*”. Pojawiają się głosy dotyczące oczekiwań ze strony uczelni, że wykładowcy będą używali prywatnego sprzętu do pracy i nauczania, ale nie otrzymają wsparcia technicznego, ani ekwiwalentu finansowego. Niektórzy studenci nie mają dostępu do komputera wystarczającej jakości aby móc na równych prawach z innymi uczestniczyć w procesie zdalnego kształcenia. Kolejnym problemem są warunki domowe, tak studentów jak i wykładowców, które mogą utrudniać lub nawet uniemożliwiać skupienie na nauce i pracy. Wykładowcy narzekają, że nie mogą zweryfikować, czy nieobecność lub brak aktywności studenta faktycznie wynika z problemów technicznych oraz że studenci ignorują ich prośby o włączanie kamer lub notorycznie je wyłączają. Pojedyncze osoby obawiają się tego, że studenci mogą ich nagrywać, robić im zdjęcia oraz wykorzystywać je później do wymuszeń. Wykładowcy wskazują, że zaciera się granica pracy i domu.

Wykładowcy poproszeni o wymienienie trudności związanych z nauczaniem zdalnym najczęściej wymieniali cyfrowe wykluczenie i nierówności w dostępie do technologii (20 osób, 31%). Wśród składowych wykluczenia wymieniali brak dostępu do Internetu lub/i sprzętu komputerowego oraz powolny dostęp do Internetu lub/i sprzętu komputerowego niskiej jakości, starego lub mało wydajnego. Często wymieniano też problemy techniczne (14 osób, 22%) oraz powiązane z nimi niskie kompetencje informatyczne (10 osób, 15%). Trudnością jest to, że wykładowcy potrzebują więcej czasu i nakładów pracy aby odpowiednio przygotować i zrealizować materiał. Powtarza się problem związany z koniecznością używania do pracy prywatnego sprzętu komputerowego, który często jest przestarzały i niedostosowany do wymagań, a sami pracownicy są pozbawieni wsparcia uczelni, zarówno w kwestii finansowej jak i technicznej (8 osób, 12%). Wykładowcom brakuje bezpośredniej interakcji ze studentami, możliwości prowadzenia i uczestnictwa w dyskusji. Nie mają poczucia możliwości kontroli samodzielności pracy studentów (7 osób, 11%). Jako trudność, wykładowcy wymieniają brak szkoleń z zakresu nauczania zdalnego i obsługi programów oraz wsparcia uczelni i działu IT (6 osób, 9%). Wykładowcy postrzegają trudności w sytuacji domowej studentów (5 osób, 8%), która może nie pozwalać na nieskrępowane korzystanie z komputera podłączonego do Internetu w sposób umożliwiający naukę w skupieniu. Trudności sprawia brak zaangażowania studentów, konieczność długotrwałej pracy przed monitorem oraz przywiązanie do komputera wraz z konsekwencjami zdrowotnymi z tym związanymi, a także problematyczne dokumentowanie i ocenianie efektów kształcenia (4 osoby, 6%). Wykładowcom przeszkadza to, że studenci albo nie włączają kamer, albo notorycznie je wyłączają (3 osoby, 5%) i brak dyscypliny studentów (2 osoby, 3%). Pojedyncze osoby widzą trudności w dostosowaniu nauczania do potrzeb osób z dysfunkcjami, umożliwieniu wykładowcy prowadzenia autentycznego i bezpośredniego przekazu, braku miejsca do pracy w domu, brak jasnych zasad pracy sformułowanych przez pracodawcę, a także w zatarciu granicy pracy i domu oraz możliwych nadużyciach ze strony studentów. Wykładowcy starają sobie radzić z trudnościami, lecz wskazują, że

pomimo prób aktywizacji studentów i zmian metod nauczania nie mają narzędzi, które pozwalają wygodnie pracować z grupami. Wymieniają Zoom Premium jako narzędzie lepsze, niż MS Teams. Wskazują na konieczność pracy na prywatnym sprzęcie, ponoszenia kosztów jego dostosowania do wymagań nauczania zdalnego oraz kosztów podniesienia jakości połączenia do Internetu, a także na brak finansowego i technicznego wsparcia uczelni w tej kwestii. Problematyczne bywa prowadzenie zajęć w czasie rzeczywistym, gdyż studenci nie pojawiają się na zajęciach, dzielą się jedynym komputerem z rodzeństwem, które też ma zajęcia w tym samym momencie, podejmują pracę w godzinach zajęć lub po prostu nie odpowiadają na maile i inne próby kontaktu. Nawiązanie kontaktu z niektórymi studentami jest niemożliwe. Wykładowcy obawiają się tego, że studenci oszukują, zmyślają problemy techniczne, mają możliwość nagrywania wykładowcy i robienia mu zdjęć, a potem wykorzystywania materiałów do wymuszeń. Wykładowcy piszą o braku samodzielnego myślenia studentów oraz o pracach zaliczeniowych skopiowanych w całości z udostępnionych materiałów. Zdalnie trudniej prowadzi się zajęcia, na których ćwiczy się kompetencje interpersonalne. Widoczne stają się niskie kompetencje komputerowe, niska znajomość programów typu MS Teams i psychiczne trudności w przestawieniu się na nauczanie zdalne. Trudno jest utrzymać równy poziom nauczania w grupie i pomiędzy grupami, gdyż studenci o wyższych kompetencjach informatycznych i bardziej zaangażowani korzystają więcej, a trudniej jest zdalnie zaktywizować wycofanych studentów. Niektórzy wykładowcy widzą trudności w zdalnym wyjaśnianiu spraw z pozoru łatwych, o które studenci częściej pytają bezpośrednio, a rzadziej za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej. Trudnością dla wykładowców jest konieczność wykonywania podwójnej pracy, gdy część studentów chce pracować synchronicznie, a część asynchronicznie. Problemem jest skłonienie do systematyczności w pracy i nauce oraz jej utrzymanie. Nie ma możliwości pokazania materialnych przykładów. Ograniczony jest wychowawczy wpływ kształcenia akademickiego. Studia to „ostatni moment w życiu, kiedy (metodycznie i grupowo) można nauczyć się wchodzenia w dialog, argumentowania, poszanowania cudzego zdania, który nam przepada”.

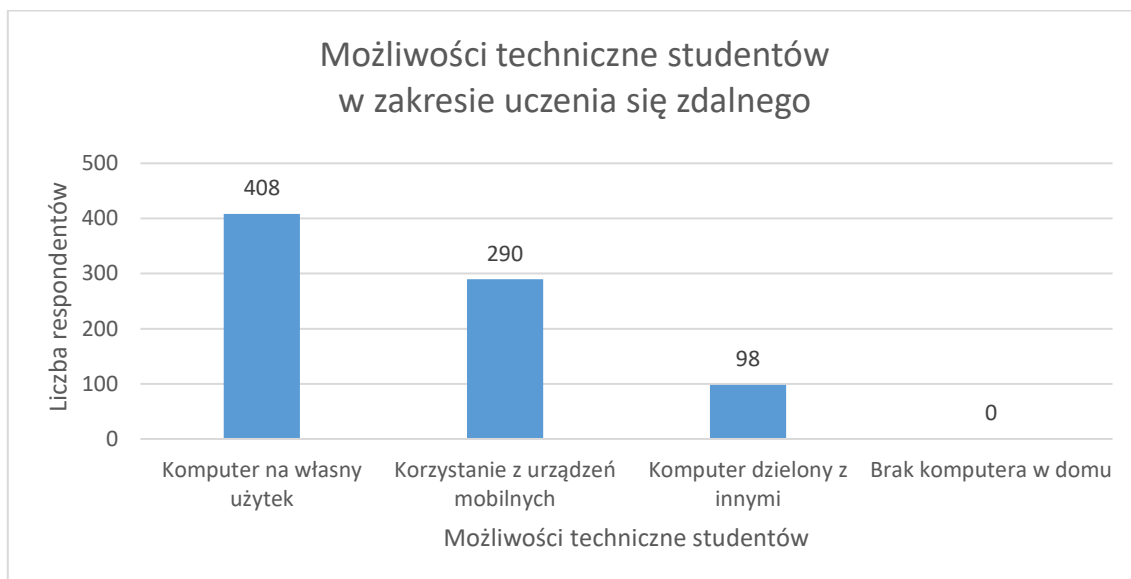
Wyniki badań przeprowadzonych wśród studentów

Respondenci poproszeni o ocenę swoich kompetencji informatycznych na skali od 1 do 5, deklarowali je średnio na poziomie 3,68 (Min=1, Max=5, Me=4, Mo=4, Ske= -0,586, K=0,026). Prawie dwie trzecie studentów (319 osób, 61,9%) nie miała przed pandemią żadnych doświadczeń związanych z edukacją zdalną. Co trzeci ankietowany (175 osób, 34%) uczestniczył w szkoleniach lub innych zajęciach zdalnych. Co dwudziesty ankietowany (29 osób, 5,6%) prowadził szkolenia lub inne zajęcia zdalnie. Szesnastu studentów (3,1%) samodzielnie projektowało kursy e-learningowe. Pojedyncze osoby deklarowały, że do tej pory ich doświadczenia ograniczały się do udziału w kursach e-learningowych, rozwiązywania zadań na platformach, zdawania egzaminu przez Google Forms, tworzenia arkuszy sprawdzających wiedzę (testów) czy tworzenia interaktywnych zadań.

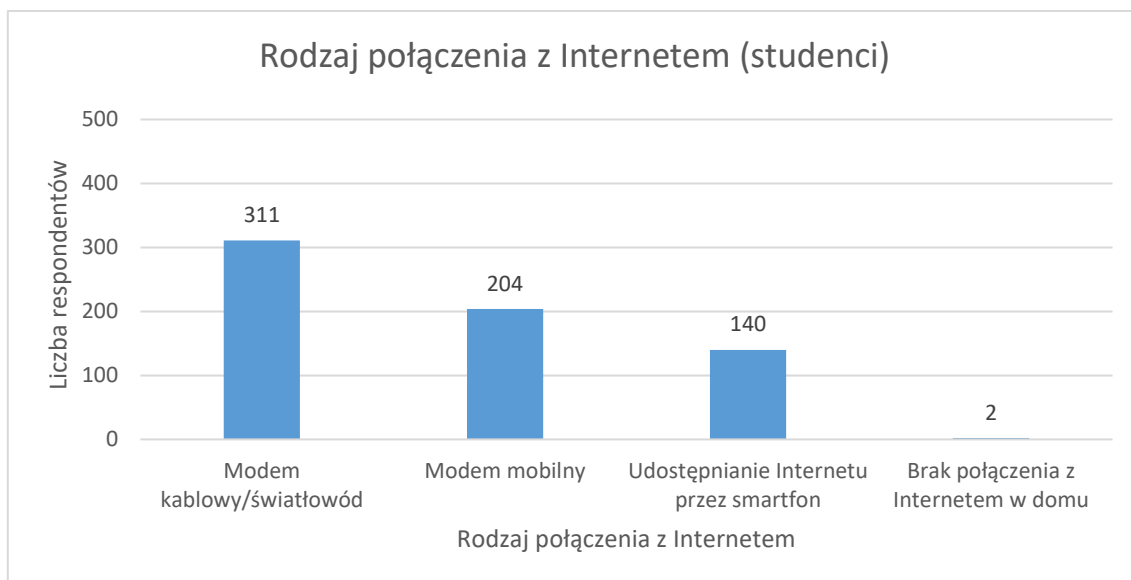
Wykres 16 Deklarowany poziom kompetencji informatycznych studentów

Większość respondentów (408 osób, 79,2%) posiada w domu komputer na własny użytek. Ponad połowa (290 osób, 56,3%) korzysta z urządzeń mobilnych, a co piąty ankietowany (98 osób, 19%) posiada w domu komputer, ale dzieli go z innymi domownikami. Pojedyncze osoby deklarowały, że ich sprzęt komputerowy jest stary i mało wydajny oraz że ich łącze internetowe nie ma wystarczającej przepustowości.

Wykres 17 Możliwości techniczne studentów w zakresie uczestnictwa w zdalnej edukacji kryzysowej

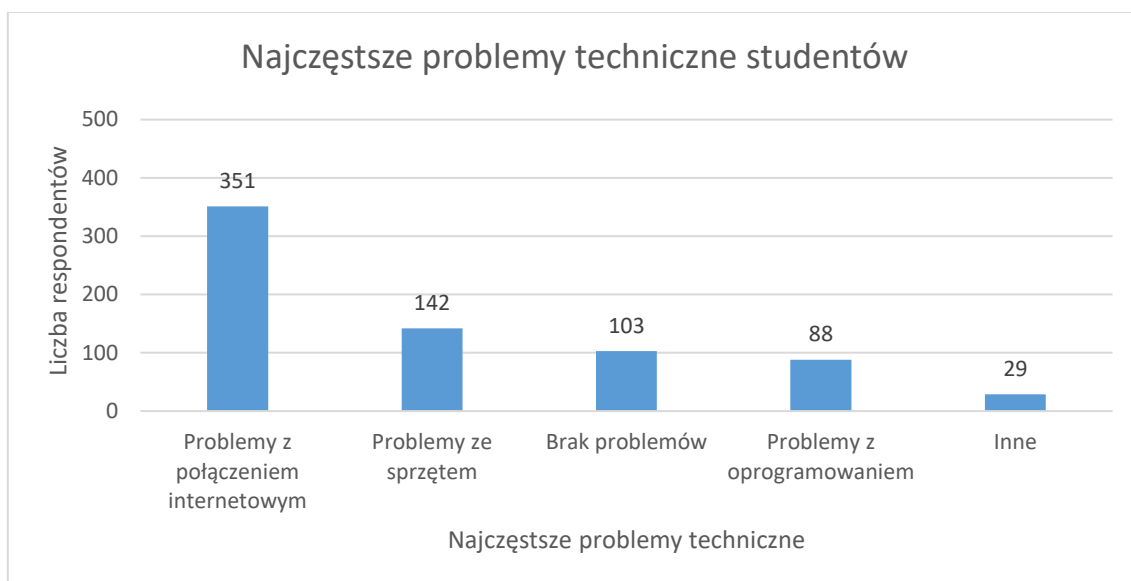
Większość studentów biorących udział w ankiecie (311 osób, 60,4%) łączy się z Internetem poprzez modem kablowy lub światłowód. Więcej niż trzecia osoba (204 osoby, 39,6%) korzysta z Internetu bezprzewodowego przez modem mobilny. Co czwarty ankietowany (140 osób, 27,2%) używa Internetu udostępnianego przez smartfon. Pojedyncze osoby nie posiadają połączenia z Internetem w domu, łączą się przez modem radiowy lub satelitarny albo muszą iść do rodziny, by skorzystać z Internetu.

Wykres 18 Sposoby łączenia się z Internetem wykorzystywane przez studentów

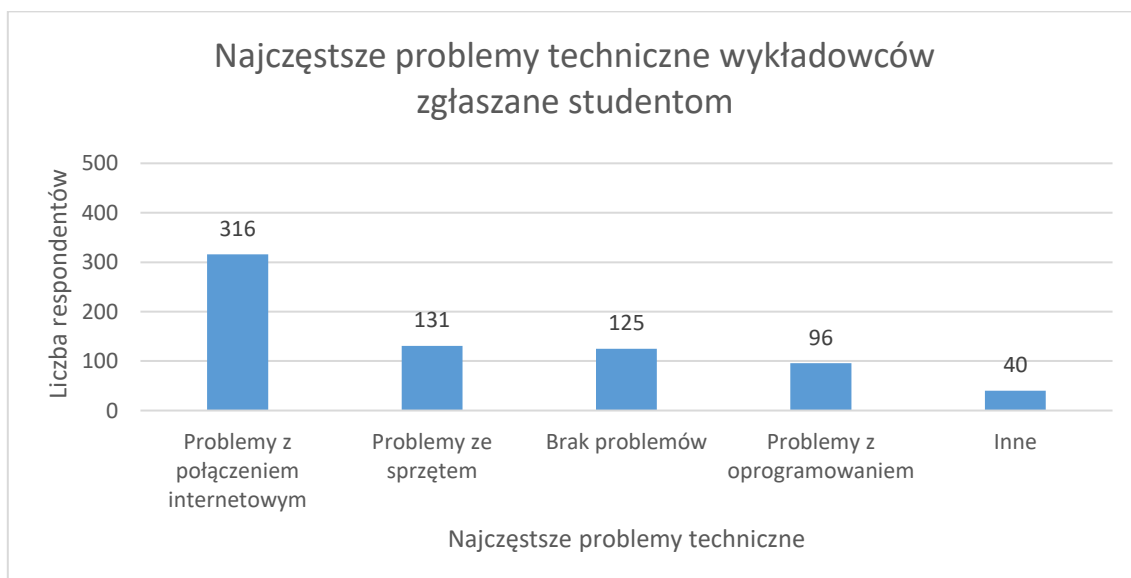
Najczęściej zgłaszane problemy techniczne, pojawiające się w trakcie prowadzenia nauczania zdalnego to: problemy z połączeniem z Internetem (316 osób, 61,4%), problemy dotyczące sprzętu (131 osób, 25,4%), problemy dotyczące oprogramowania (96 osób, 18,6%). Jedna czwarta ankietowanych (125 osób, 25,3%) nie doświadczyła żadnych problemów. Pojedyncze osoby zgłaszają problemy takie jak brak mikrofonu i kamerki, problemy techniczne ze strony wykładowców, problemy ze stronami do

nauczania zdalnego, zła jakość audio i wideo, zacinanie się transmisji, kończący się pakiet internetowy i brak środków na doładowanie go, problemy z aplikacjami, stary komputer lub brak prądu.

Wykres 19 Najczęstsze problemy techniczne studentów związane ze zdalną edukacją kryzysową

Najczęściej zgłaszane przez studentów problemy techniczne odnoszące się do prowadzących realizujących nauczanie zdalne to: problemy z połączeniem z Internetem (351 osób, 68,2%), problemy z komputerem dotyczące sprzętu (142 osoby, 27,6%) oraz problemy z oprogramowaniem (88 osób, 17,1%). Spora część studentów (103 osoby, 20%) nie zgłosiła żadnych problemów odnoszących się do wykładowców. Pojedyncze osoby zgłaszają niskie kompetencje informatyczne nauczycieli i brak umiejętności obsługi programów przez prowadzących.

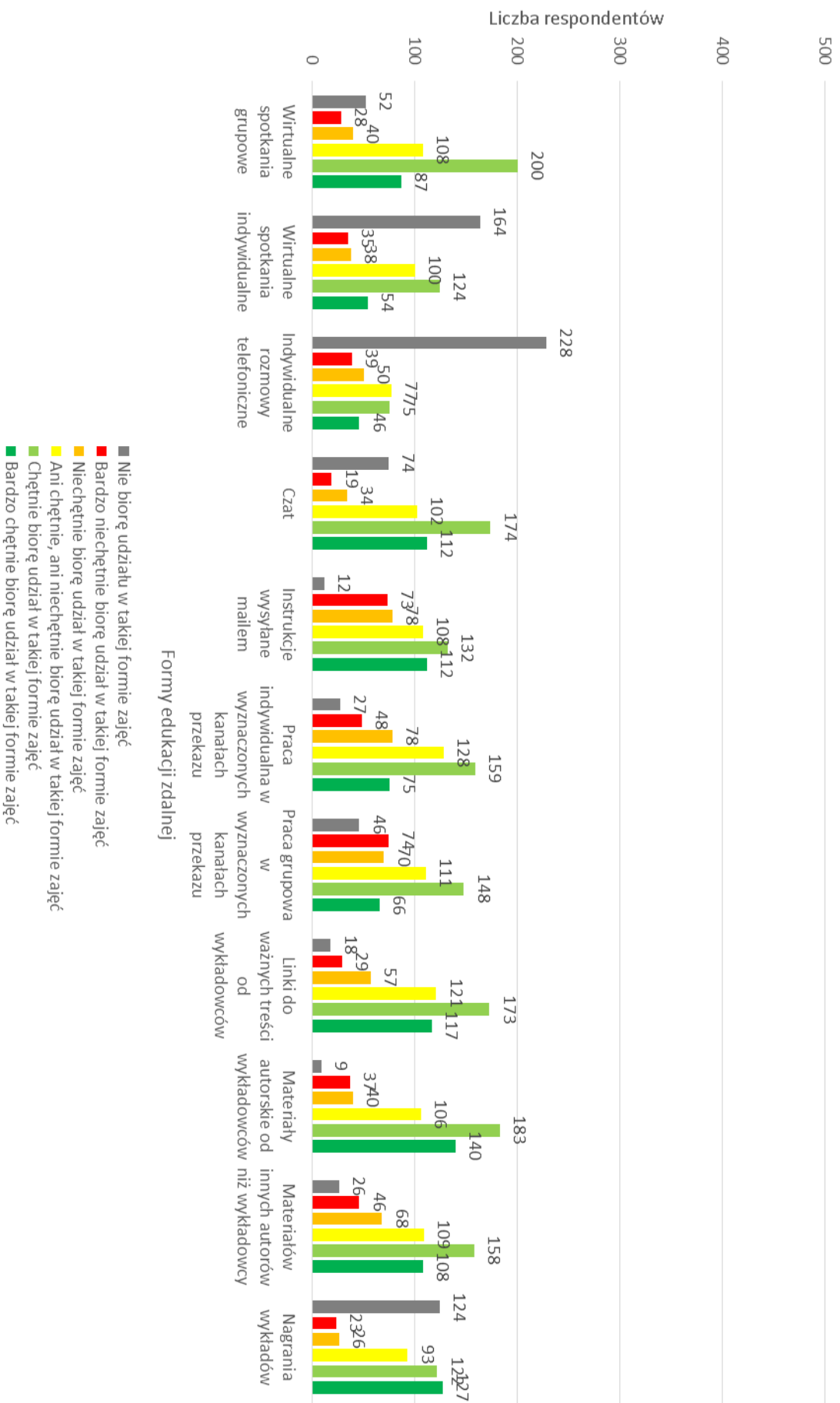

Wykres 20 Najczęstsze problemy techniczne wykładowców związane ze zdalną edukacją kryzysową zgłaszane studentom

Studenci oceniali różne formy edukacji zdalnej. W przypadku wirtualnych spotkań w grupie studentów 52 osoby (10%) nie brało w nich udziału, 68 osób (13%) niechętnie brało w nich udział, 108 osób (21%) miało neutralne zdanie, a 287 osób (56%) chętnie brało w nich udział. W przypadku

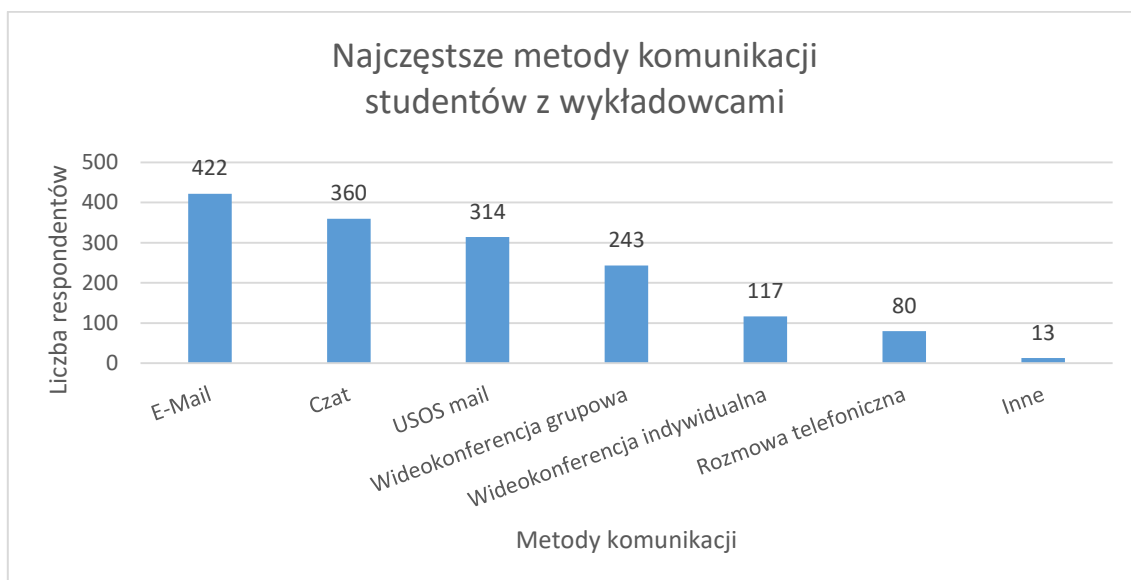
wirtualnych spotkań indywidualnych 164 osoby (32%) nie brało w nich udziału, 73 osoby (14%) niechętnie brało w nich udział, 100 osób (19%) miało neutralne zdanie, a 178 osób (34%) chętnie brało w nich udział. W przypadku indywidualnych rozmów telefonicznych 228 osób (44%) nie brało w nich udziału, 89 osób (18%) niechętnie brało w nich udział, 77 osób (15%) miało neutralne zdanie, a 121 osób (24%) chętnie brało w nich udział. W przypadku czatu 74 osoby (14%) nie brało w nim udziału, 53 osoby (10%) niechętnie brało w nich udział, 102 osoby (20%) miało neutralne zdanie, a 286 osób (56%) chętnie brało w nich udział. W przypadku instrukcji opisujących zagadnienia lub zadań wysyłanych mailem 12 osób (2%) nie otrzymało ich nigdy, 151 osób (29%) niechętnie je wykonywało, 108 osób (21%) miało neutralne zdanie, a 244 osoby (47%) chętnie brało udział w takiej formie edukacji zdalnej. W przypadku pracy indywidualnej nad projektami lub problemami w wyznaczonych kanałach przekazu (np. Teams) 27 osób (5%) nie brało w niej udziału, 126 osób (24%) niechętnie brało w niej udział, 128 osób (25%) miało neutralne zdanie, a 234 osoby (45%) chętnie brało w niej udział. Jeżeli chodzi o prace grupowe nad podobnymi zadaniami, 46 osób (9%) nie brało w nich udziału, 144 osoby (28%) niechętnie brało w nich udział, 111 osób (22%) miało neutralne zdanie, a 214 osób (42%) chętnie brało w nich udział. Gdy studenci otrzymywali linki do ważnych treści od wykładowców, 86 osób (17%) niechętnie z nich korzystało, 121 osób (23%) miało neutralne zdanie, a 290 osób (56%) chętnie korzystało z linków. 18 osób (3%) nigdy nie otrzymało żadnego linka od wykładowcy. Gdy studenci otrzymywali od wykładowców skany, zdjęcia lub prezentacje autorskich materiałów, to 77 osób (15%) niechętnie z nich korzystało, 106 osób (21%) było nastawionych neutralnie, a 323 osoby (63%) chętnie z nich korzystało. 9 osób (2%) nie otrzymało takich materiałów. Gdy wykładowca wysyłał studentom materiały innych autorów, 114 osób (22%) niechętnie z nich korzystało, 109 osób (21%) było nastawionych neutralnie, a 266 osób (52%) chętnie z nich korzystało. 26 osób (5%) nigdy nie otrzymało takich materiałów. Co ciekawe, 124 osoby (24%) nigdy nie korzystało z nagrań wykładów, 49 osób (10%) korzystało z nich niechętnie, 93 osoby (18%) były nastawione neutralnie, a 249 osób (48%) chętnie korzystało z nagrań.

Ocena wybranych form edukacji zdalnej przez studentów

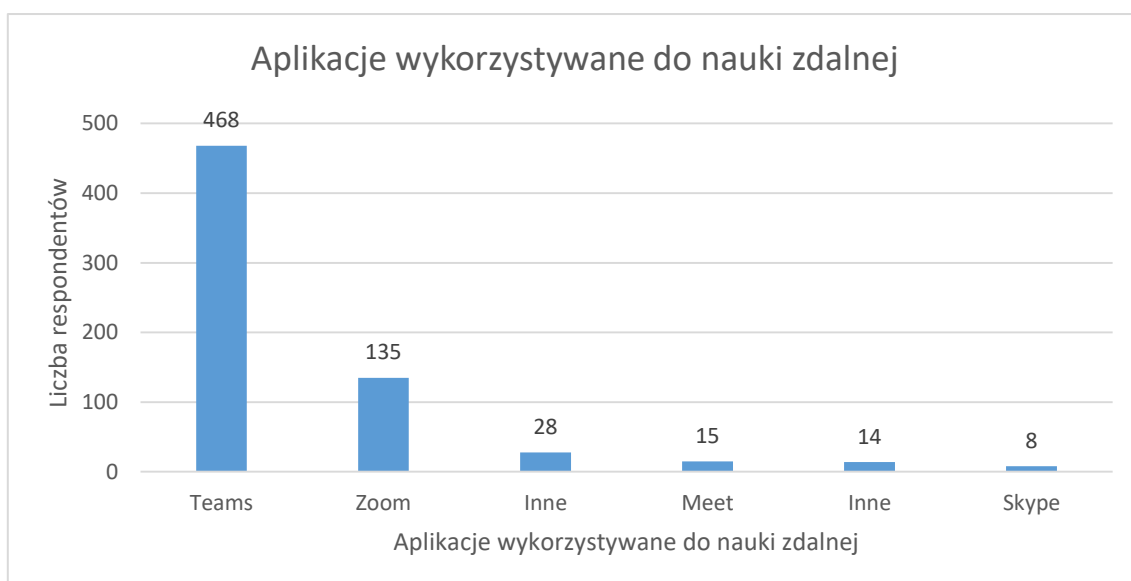
Wykres 21 Ocena wybranych form edukacji zdalnej przez studentów

Najczęstsze sposoby kontaktu z wykładowcami to e-mail (422 osoby, 81,9%) oraz czat (360 osób, 69,9%). Komunikację przez USOS mail prowadziło 314 osób (61%), wideokonferencje grupowe 243 osoby (47,2%), a wideokonferencje indywidualne 117 osób (22,7%). Do popularnego sposobu komunikacji z wykładowcami należą także rozmowy telefoniczne (80 osób, 15,5%). Pojedynczy ankietowani deklarowali, że komunikują się przez Facebook Messenger, Instagram, Google Classroom lub twierdzą, że wykładowcy wcale się z nimi nie kontaktują.

Wykres 22 Najczęstsze metody komunikacji studentów z wykładowcami

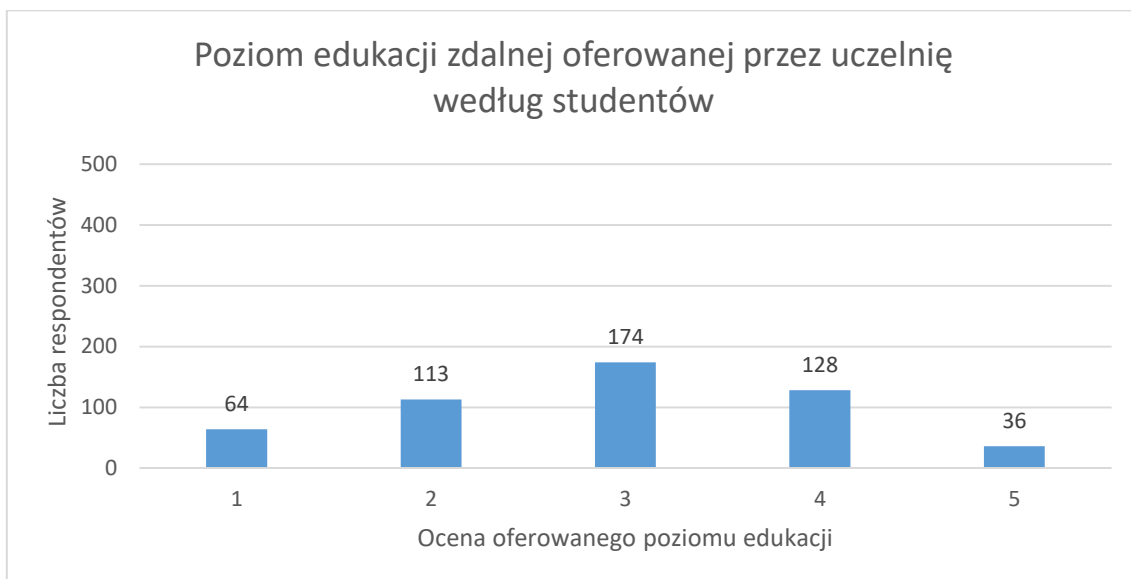
Studenci korzystają z różnych aplikacji w procesie nauczania zdalnego. Głównie jest to MS Teams (468 osób, 90,9%) oraz Zoom (135 osób, 26,2%). Pojedyncze osoby korzystają z Google Meet (15 osób, 2,9%), Facebook Messenger, Skype, Google Classroom, Cisco Webex, WhatsApp, Google Drive, Click Meeting. Pojawiały się także głosy, że badani studenci nie korzystają z żadnych aplikacji, że nie lubią nauki zdalnej oraz że nie mają zdania na ten temat.

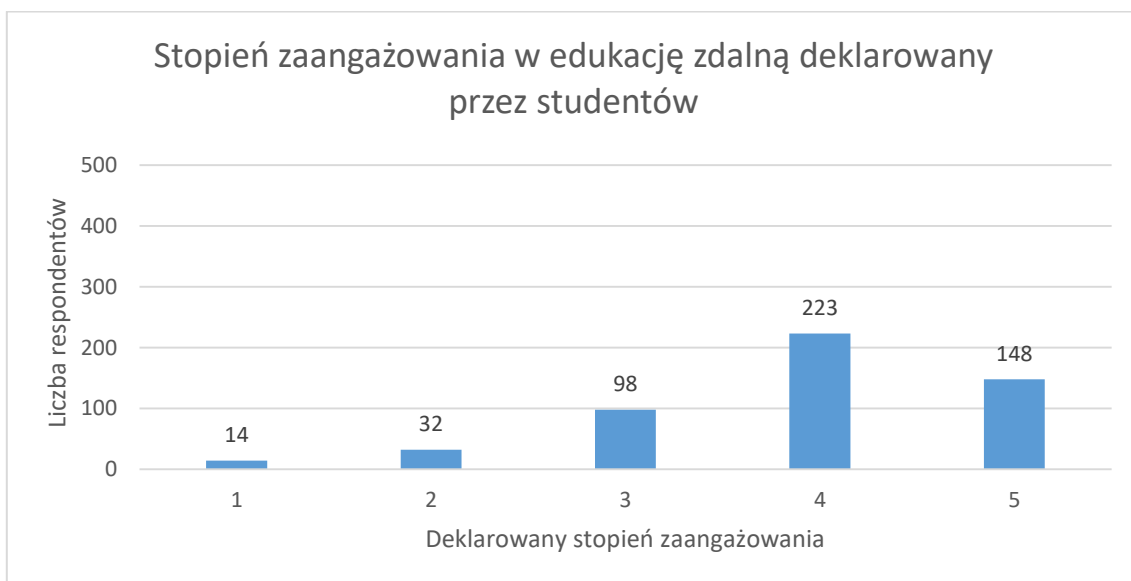
Wykres 23 Aplikacje wykorzystywane przez studentów do nauki zdalnej

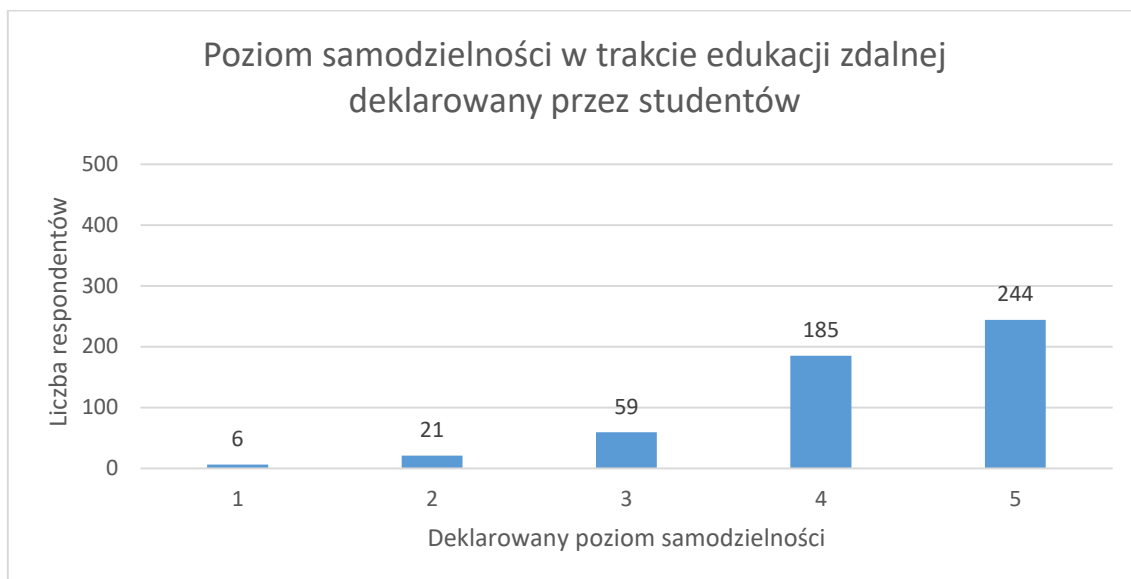
Studenci oceniają poziom edukacji zdalnej, oferowany przez uczelnię jako przeciętny ($M=2,92$, $Me=3$, $Mo=3$, $Ske=-0,080$, $K=-0,718$). Swoj stopień zaangażowania w edukację zdalną oceniają ponadprzeciętnie ($M=3,89$, $Me=4$, $Mo=4$, $Ske=-0,875$, $K=0,549$), a samodzielność w trakcie edukacji zdalnej oceniają wysoko ($M=4,24$, $Me=4$, $Mo=5$, $Ske=-1,235$, $K=-1,350$).

Wykres 24 Poziom edukacji zdalnej oferowanej przez uczelnię według studentów

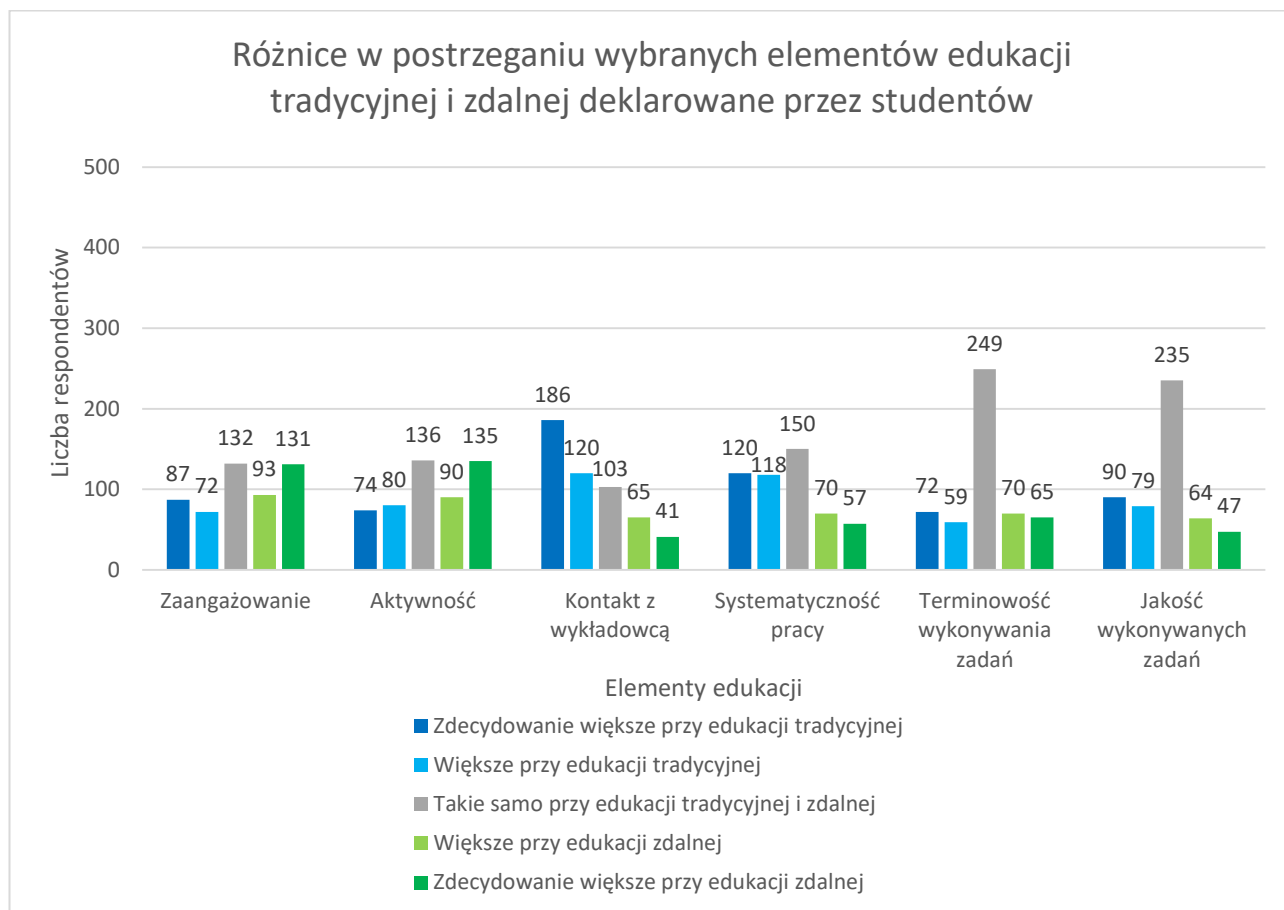
Wykres 25 Stopień zaangażowania w edukację zdalną deklarowany przez studentów

Wykres 26 Poziom samodzielności w trakcie edukacji zdalnej deklarowany przez studentów

Porównując wspólne elementy edukacji zdalnej i tradycyjnej studenci oceniali własne zaangażowanie, aktywność, kontakt z wykładowcą, systematyczność pracy, terminowość wykonywania zadań oraz jakość wykonywanych zadań i deklarowali, czy według nich dany element jest większy przy edukacji tradycyjnej, przy edukacji zdalnej czy tak samo widoczny, niezależnie od sposobu prowadzenia zajęć. Studenci deklarują, że są nieco bardziej zaangażowani ($M=3,21$, $Me=3$, $Mo=3$, $Ske=-0,194$, $K=-1,190$) oraz aktywni ($M=3,26$, $Me=3$, $Mo=3$, $Ske=-0,194$, $K=-1,150$) w przypadku edukacji zdalnej. Studenci preferują tradycyjny kontakt z wykładowcą ($M=2,33$, $Me=2$, $Mo=1$, $Ske=0,604$, $K=-0,782$). Studenci wskazują, że nieco systematyczniej pracują w trakcie tradycyjnie prowadzonych zajęć ($M=2,66$, $Me=3$, $Mo=3$, $Ske=0,297$, $K=-0,890$). Terminowość wykonywania zadań jest podobna w obu przypadkach ($M=2,99$, $Me=3$, $Mo=3$, $Ske=-0,043$, $K=0,385$). Deklarowana jakość wykonywania zadań jest nieco wyższa w przypadku edukacji tradycyjnej ($M=2,80$, $Me=3$, $Mo=3$, $Ske=0,52$, $K=-0,466$).

Różnice w postrzeganiu wybranych elementów edukacji tradycyjnej i zdalnej deklarowane przez studentów

Wykres 27 Różnice w postrzeganiu wybranych elementów edukacji tradycyjnej i zdalnej deklarowane przez studentów

Studenci zostali także poproszeni o wymienienie zalet nauczania zdalnego (w sumie 811 wskazań; 11 osób (2,14%) nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie). 49 (9,51%) osób wyraźnie napisało, że nie znajduje w edukacji zdalnej żadnych zalet.

Najwięcej korzyści związanych z edukacją zdalną odnosiło się do organizacji i sposobu realizacji procesu uczenia się studentów (202 wskazania; 39%). W tym studenci wymieniali takie aspekty jak: lepsze planowanie i organizacja czasu i pracy (85; 16,5%) („każdy pracuje swoim tempem i swoimi metodami, robi to wtedy kiedy jest na to gotowy; np. ktoś jest rannym ptaszkiem i lubi się uczyć rano”; „mogę bardziej dopasować zajęcia do swojego planu zajęć, a nie odwrotnie, jak to było w przypadku tradycyjnych zajęć. Jednak na piątym roku powinniśmy mieć możliwość samodzielnego układania planów, wszyscy z nas już pracują i w dużej części nie ma możliwości pracy 8-16”), mobilność, czyli możliwość odbywania zajęć w dowolnym miejscu (23; 4,47%), doskonalenie się w samokształceniu, poprzez wzmacnianie samodzielności, systematyczności, motywacji (17; 3,30%), mniejszy stres (12; 2,33%), więcej czasu przeznaczonego na naukę (11; 2,14%), możliwość wykonywania wielu czynności jednocześnie (11; 2,14%), doskonalenie własnych umiejętności komputerowych (9; 1,75%), większy poziom zaangażowania w naukę (9; 1,75%) (choć jak pisze jeden ze studentów „teoretycznie mogą poświęcić więcej czasu na naukę, lecz w praktyce tak się nie dzieje, ponieważ obecne formy prowadzenia zajęć na uczelni APS nie są dla mnie w żadnym stopniu satysfakcjonujące...”), posiadanie większej ilości czasu dla siebie i rodziny (8; 1,55%), posiadanie lepszych warunków do nauki (7; 1,36%), uczenie się

nowych sposobów uczenia i nauczania (6; 1,17%), lepsze skupienie na zajęciach (2; 0,39%), mniejsze zmęczenie (2; 0,39%).

Badani często wymieniali jako zaletę brak konieczności dojazdu na uczelnię (122 osoby; 23,69%), dzięki czemu mogli uczestniczyć w zajęciach nawet w sytuacji, gdy źle się czuli. 89 osób (17,28%) zaakcentowało możliwość uczenia się z domu oraz wiążący się z tym faktem komfort (34 osoby; 6,6%), oraz wygodę w ubiorze i mniejszą troskę o wygląd (9 osób; 1,75%). 97 osób (18,83%) podkreśliło oszczędność czasu, która wiąże się z dojazdami na uczelnię (ale także z brakiem konieczności czekania na dyżury, okienkami pomiędzy zajęciami itp.), zaś 13 osób (2,52%) – oszczędności finansowe dzięki przebywaniu w domu.

113 badanych studentów (21,94%) odniosło się w swoich wypowiedziach do różnych aspektów realizowanej w APS dydaktyki. Główną zaletą w tym zakresie było otrzymywanie od wykładowców gotowych materiałów (prezentacji, filmów, wykładów, notatek itp. – ciekawych, rozszerzających wiedzę, uporządkowywanych) – 35 osób (6,8%); ważna była także elastyczność w terminach (zajęć, wysyłania prac, egzaminów) – 24 osoby (4,66%); w dalszej kolejności studenci zwrócili uwagę na możliwość nagrywania wykładów, do których mogą w każdej chwili wrócić (11; 2,14%) (*„jeżeli wykładowca nagrywa wykłady można je odtworzyć w każdej chwili, wtedy kiedy ma się czas, ale większość wykładowców nie nagrywa wykładów”*); 9 osób (1,75%) doceniło większą precyzję i skondensowanie przesyłanych treści i zadań (*„wykładowcy, którzy radzą sobie z edukacją zdalną, mniejszy nacisk kładą na długość swoich prezentacji przenosząc ciężar na zakres prezentowanego materiału oraz sposób ich przekazu”*); 8 osób (1,55%) uznało wykłady on-line za ciekawe, a nawet lepsze niż wykłady w formie tradycyjnej; 6 osób (1,17) podkreśliło dostosowanie programu do indywidualnych potrzeb; 5 osób (0,97%) uznało że formy zaliczeń on-line są lepsze; 3 osoby (0,58%) uznało, że wykładowcy byli bardziej zaangażowani (*„są wykładowcy, którzy wkładają serce w to, żeby przekazać nam jak najwięcej i żebyśmy nie byli w żaden sposób stratni”*); po dwie osoby (0,39%) napisały, że jest większa przejrzystość, łatwiej się robi notatki z wykładów, a ponadto dostrzegają, że są wykładowcy, który swoją pracę traktują poważnie. Pojedyncze wskazania odnosiły się do terminowości w realizacji zajęć, braku możliwości ściągania od innych, braku obowiązku bycia obecnym na niektórych wykładach, braku „papierologii”, widocznych starań wykładowców aby przekazać wiedzę oraz możliwości wysyłania pracy on-line.

45 osób (8,74%) zwróciło uwagę na kwestie komunikacji, w tym 30 badanych (5,83%) podkreśliło że obecnie polepszył się ich kontakt z wykładowcami (*„wykładowcy są bardziej zaangażowani i mamy z nimi większy kontakt, chociaż niektórzy zapadli się pod ziemię, ale to wyjątek”*; *„możemy się do nich zgłosić widzimy czy są aktualnie dostępni”*). 6 osób (1,17%) twierdzi, że w ogóle komunikacja jest łatwiejsza, 3 osoby (0,58%) doceniają możliwość szybkiego spotkania na czacie; po dwie osoby zauważają zwiększoną wyrozumiałość studentów i wykładowców oraz podkreślają ogólnie

dobrą komunikację; pojedyncze wskazania dotyczą faktu, że zaistniały nowe formy komunikacji oraz jest możliwość realizacji wspólnych projektów.

21 osób (4,8%) zwróciło uwagę na poczucie bezpieczeństwa, które w sytuacji pandemii zapewnia praca zdalna (w tym brak bezpośredniego kontaktu z grupą oraz możliwość zaliczenia przedmiotów pomimo izolacji społecznej) (*„cieszę się, że w obecnej sytuacji mamy możliwość edukacji zdalnej. Bardzo martwiłam się tym, że będę musiała wrócić na uczelnię i w ten sposób spotkać się z dużą ilością osób”*).

17 badanych (3,3%) odniosła się do organizacji pracy na uczelni. W tym 4 osoby (0,78%) uznały, że zaletą edukacji zdalnej jest brak konieczności siedzenia w niewygodnych salach APS, a także że dzięki pracy zdalnej na uczelni została zachowana ciągłość zajęć. Po dwie osoby podkreśliły że treści edukacji zdalnej są analogiczne do tych, które są przekazywane w sposób tradycyjny oraz nie ma konieczności „biegania po salach”; pojedyncze wypowiedzi dotyczyły dostępności egzaminów on-line, różnorodności w sposobie prowadzenia zajęć i zaliczeń, zdobycia doświadczenia przez instytucję, w nowej sytuacji, która może się powtórzyć, uznano, że jest to bardziej przystępna forma pracy a także że korzyści jest wiele, ale pod warunkiem dobrej organizacji.

W obrębie tego pytania, jako uzasadnienie dla braku zalet edukacji zdalnej pojawiły się także wypowiedzi, które warto przytoczyć: *„Mam niesmak po tych zajęciach. I ciężko mi znaleźć plusy ale cieszy mnie fakt że znalazło się 5 osób, które swoją pracę potraktowało bardzo serio. I nie czuję żebym coś straciła. Ale 5/11 to słabo”* oraz *„uczelnia jest nieprzygotowana, a wykładowcy niewyrozumiali. Bardzo mała ich liczba prowadzi faktyczne zajęcia, za które - bądź co bądź - my płacimy w ramach czesnego”*.

Studenci zostali poproszeni także o wskazania największych wad edukacji zdalnej. Wymienili w sumie 1207 wad, które zostały skategoryzowane i opisane poniżej. 6 (1,17%) osób nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie, zaś 9 (1,75%) uznało, że ten rodzaj edukacji nie ma wad.

Zdecydowanie najwięcej wskazań badanych studentów, bo aż 730 odnosiło się do różnych aspektów dydaktyki i postaw wykładowców. Głównym zarzutem studentów wobec prowadzących zajęcia było to, że zlecali oni bardzo dużo prac pisemnych do wykonania (najczęściej obwarowanych krótkim terminem wykonania) – wyszczególniło to 122 osoby (23,69%), otrzymywali materiały, które muszą opracować samodzielnie (85; 16,50%) i że są one niezrozumiałe (57; 11,07%). W ocenie studentów materiałów takich jest więcej niż w edukacji tradycyjnej (48; 9,32%) (choć 5 osób – 0,97% uznało że materiałów jest mniej), zaś wymagania są zdecydowanie większe niż zwykle (17; 3,3%). 10 osób wskazało, że (1,94%), że ilość treści była nieadekwatna do liczby godzin przeznaczonych na przedmiot. Także 10 osób (1,94%) wskazało, że wykładowcy nie wysłali żadnych materiałów – studenci musieli zdobyć je samodzielnie. Pojedyncze wskazania dotyczyły nadmiernie obszernych maili od prowadzących oraz konieczności tworzenia prac zaliczeniowych w formie elektronicznej. Z powyższymi zarzutami

łączy się ich czasochłonność oraz poczucie, że odpowiedzialność za edukację została przerzucona na studentów - na ten fakt wskazało 5 osób (0,97%).

Powyższe problemy dobrze odzwierciedlają między innymi poniższe krytyczne wypowiedzi:

„Studiowanie w tym momencie sprowadza się tylko do odpowiedzi w formie pisemnej na zadane zadania, gdzie często nie ma odpowiedzi zwrotnej. Oczywiście jest, że studia są dla osób, które są chętne do samodzielnej pracy, jednak moim zdaniem nie powinno to się sprowadzać tylko do tego. Natłok zadań do wykonania bez omówienia późniejszych treści, niestety ale daje do myślenia- po co w takim razie są wykładowcy?”

„Z wielkim bólem serca muszę przyznać, że wiele wykładowców nakłada na nas pracę, która wykracza poza czas przeznaczony na ich przedmiot, niekiedy nad jedną pracą, która w tradycyjnym studiowaniu mielibyśmy wykonać przez 1,5h, ja wykonuję ją np. 3 dni.”

„Zlecenie zadań z przedmiotu którego się nie miało nigdy wcześniej, nawet na lic., i proszenie się o wyjaśnienie, ewentualnie o jakieś wskazówki bądź przykłady jak to zrobić, jak to ma wyglądać, jaką mieć formę a wykładowca odpisuje "liczy się innowacyjność i będzie sprawdzana merytoryczność" a zadanie dotyczyło konstruowanie scenariusza zajęć dydaktyczno-wychowawczych...”

„Zdecydowana większość wykładowców niczego nie tłumaczy, nic nie wyjaśnia, nie przekazuje nam ŻADNEJ WIEDZY. Ich polecenia to: 'napisz scenariusz zajęć....' napisałam już dziesiątki tych scenariuszy. To nie studiowanie tylko 'sztuka dla sztuki'. Moją poziom zażenowania studiami rośnie z każdym dniem.”

„Zbyt duża ilość materiału nakładana na studentów znacznie większa niż była przy edukacji tradycyjnej przez co trudno wyrobić się z materiałem. Np tak mamy z Panią Mgr. X. X. z którą planowo mamy zajęcia raz w tygodniu przez jedną godzinę natomiast zadaje nam mnóstwo prac z bardzo krótkim terminem np. 10 recenzji i analiz które aby odpowiednio wykonać trzeba było obejrzeć filmy z których jeden potrafił trwać nawet do 2 godzin. Przez co wyrobienie się ze wszystkim biorąc pod uwagę jeszcze inne przedmioty jest praktycznie nie możliwe. Dodatkowo wszystkie informacje musieliśmy na tych zajęciach znajdować i zdobywać samodzielnie przez Internet ponieważ nie dostajemy od Pani Mgr żadnych materiałów nie przeprowadziła z nami żadnej lekcji. Pani zleca jedynie zadania do wykonania na Facebooku o bardzo nieregularnych porach i czasie. Po czym ma do nas pretensje że nikt jej nie odpisuje np. o 2 w nocy niestety przez to że jest to chat internetowy dużo rzeczy ginie trudno je znaleźć i data ich wykonania nie jest tak jasna jak na teamsie.”

„Na prośbę o wskazanie konkretnych zagadnień do egzaminu (ponieważ prezentacje były bardzo obszerne, a jak wspomniałam nie były omawiane), otrzymaliśmy odpowiedź: "To nie jest szkółka niedzielna. Zagadnienia to prezentacje.”

„Niestety, ale nadal niektórzy wykładowcy nie spotykają się z nami, nie prowadzą zajęć, jedynie wysyłają ogrom prac zaliczeniowych i nawet nie odpisują na nie i nie dostajemy informacji zwrotnej jak i czy dobrze zadanie zostało wykonane.”

„Warto też wspomnieć o tym, że gro wykładowców nie wysyła żadnych materiałów, zadaje prezentacje do zrobienia studentom i mamy się nimi dzielić jako materiały do nauki do egzaminu.”

W tej samej kategorii, odnoszącej się do wykładowców, pojawił się zarzut, że jest utrudniony lub zupełnie niemożliwy kontakt z wykładowcą – 104 osoby (20,19%) – wykładowcy albo wcale nie kontaktowali się ze studentami, albo robili to po długim czasie, a nawet dopiero wtedy, gdy zbliżała się sesja. 12 osobom (2,33%) towarzyszyła niepewność, czy wysłane przez nich prace dotarły do wykładowcy. Tak o tym piszą studenci:

„Niektórzy prowadzący nadal się do nas nie odezwali i nie wiemy co będzie z zaliczeniem.”

„Kilku wykładowców w ogóle nie wykazało zainteresowania realizacją materiału. To przykre.”

„Z jednego przedmiotu to my musieliśmy się doprosić o udostępnienie prezentacji z wykładów i przeprowadzanie wykładów. O ćwiczeniach z tego przedmiotu nie mogę napisać nawet jednego pozytywnego słowa.”

„Wiele osób nawet nie odpisuje na maile/trzeba tygodniami czekać na odpowiedź/odpisują tak, żeby nie odpowiedzieć na pytanie z pretensją, że w ogóle się o coś pytamy.”

Dalsze mankamenty edukacji zdalnej odnoszące się do wykładowców, opisywały brak lub prowadzenie zajęć synchronicznych. I tak 72 osoby (13,98%) badanych wskazuje, że mieli zajęcia synchroniczne (z wykorzystaniem kamery) jedynie z nielicznymi wykładowcami – większość nauczycieli zrezygnowała z tej formy nauczania. Dotkliwy przy tym był brak zajęć praktycznych (w tym artystycznych) (20 osób, 3,88%). Przy tym 27 (5,24%) osób uważa, że wykładowcom brakuje kompetencji metodycznych i organizacyjnych niezbędnych do pracy zdalnej; 23 osoby (4,47%) podają, że brakuje w tym aspekcie systematyczności, wykładowcy są gorzej przygotowani niż w czasie zajęć tradycyjnych (12; 2,33%), zaś zajęcia są prowadzone schematycznie (3, 0,58%).

Obrazują to przykładowe wypowiedzi studentów:

„Nie każde zajęcia były prowadzone. Wysyłanie zadań do zrobienia nie jest prowadzeniem zajęć.”

„Nie wszyscy wykładowcy prowadzą wykłady, uważają że przesyłanie prezentacji wystarcza.”

„Brak prowadzenia zajęć przez niektórych wykładowców lub prowadzących i tylko wysyłanie materiału według mnie nie jest wystarczające do nazwania zajęć przeprowadzonymi.”

„Zajęcia powinny być prowadzone przez aplikacje aby widzieć wykładowcę i słyszeć a nie przez wykonywanie zadania bez możliwości nabycia wcześniej wiedzy na ich temat.”

„Jednego prowadzącego nigdy nie widziałam na oczy, wymaga on jedynie co tydzień prac 2-stronicowych, i dwóch w trakcie semestru 6-stronicowych. Podaje jedynie filmy i książki, ale sam nie przekazuje nam wiedzy (jedynie wymaga).”

„Ponadto, jako grupa nie spotkaliśmy się z wykładowcą nawet raz, by go zobaczyć, by się poznać, jedyne co dostajemy to skany tekstów i wymogi, które przekraczają momentami nasze umiejętności i zasoby.”

„Jestem studentką IEA, więc zajęcia w ramach np. grafiki warsztatowej nie istnieją. A są (tak samo malarstwo, rysunek, czy rzeźba), w znacznym stopniu, podstawą naszej edukacji, naszego rozwoju. Tu każde stracone zajęcia są dużym ubytkiem w rozwoju.”

„Uważam, że skoro my mamy obowiązek uczestniczyć w edukacji zdalnej poprzez uczestnictwo na grupach typu Teams, to również wykładowców taka forma powinna obowiązywać.”

„Nikt nie zweryfikował czy każdy z wykładowców przeprowadził zajęcia, co doprowadziło do tego, że podczas pandemii nie odbył się ani jeden wykład z przedmiotu Standardy Diagnozy Psychologicznej, a wiedza z tego przedmiotu będzie weryfikowana egzaminem. Wykładowca przez cały semestr nie dał nic od siebie.”

Problemem jest także nieodpowiedzialne podejście wykładowców do czasu (21; 4,08%) – w tym zakresie dostrzegają nagle zmiany terminów zajęć, zaliczeń, przedłużanie czasu trwania zajęć, nie informowanie o zmianach w czasie, ustalanie zajęć lub zaliczeń ze studentami zaocznymi na czas w środku tygodnia, a nie weekendy.

Generalnym zarzutem jest także brak zaangażowania nauczycieli akademickich (44 osoby; 8,54%). Inne aspekty na które zwrócili uwagę studenci, to: nierówne umiejętności informatyczne wykładowców (6; 1,17%); brak realizacji programu przedmiotu (5; 0,97%); brak wyrozumiałości ze strony wykładowców (5; 0,97%); brak dostosowania programu do indywidualnych potrzeb studentów (4; 0,78%); zadawanie projektów grupowych niemożliwych do wykonania w tych warunkach (4; 0,78%); brak dostępu do nagranych wykładów (2, 0,39%). Pojedyncze osoby wskazują także na: obrażanie się wykładowców, niedomówienia, obarczenie starosty obowiązkiem zbierania pracy z grupy, niedopasowanie sposobu prowadzenia zajęć do liczby osób w grupie, brak sprawdzania obecności.

Druga kategoria uwag odnosi się do postaw i warunków studiowania związanych z samymi studentami – uwag jest w sumie 112. Studenci zauważają, że brakuje im motywacji i są rozleniwieni (27; 5,24%). 25 osób (4,85%) skarży się na problemy zdrowotne wynikające z siedzenia przed komputerem i brakiem ruchu. 12 osób (2,33) wskazuje na problem z pogodzeniem obowiązków: studiowania, pracy i życia rodzinnego. Po 9 wskazaniach (1,75%) dotyczy złych warunków do pracy w domu i gorszego przyswajania wiedzy w obecnych warunkach. Po 6 osób (1,17%) wskazało na dodatkowy stres oraz mniejszą koncentrację; 3 osoby (0,58%) czuje dezorientację i zagubienie, zaś po dwie osoby (0,39%) znudzenie i samotność. Pojedyncze wypowiedzi dotyczyły: trudności w skupieniu się w domu, przeładowania treściami wizualnymi; niekorzystnej sytuacji osób nieśmiałych; obciążenia psychicznego, oporu przed technologią, niemożności rozwijania kompetencji interpersonalnych, małego przywiązania do innych, destrukcyjności edukacji zdalnej, brak podziału pomiędzy szkołą a domem, mniejszej ilości czasu na pisanie pracy dyplomowej oraz braku obiadów ze stołówki.

111 wskazań badanych studentów dotyczyło braku bezpośredniego kontaktu z ludźmi: wykładowcą (57, 11,07%), innymi studentami (52, 10,10%) oraz braku komunikacji pozawerbalnej (2, 0,39%).

100 wypowiedzi badanych studentów odnosiło się do obiektywnych trudności. I tak 46 (8,93%) studentów wskazuje że problemem jest zła jakość połączeń internetowych, 31 osób (6,02%) odnosi się do problemów technicznych. Za wadę edukacji zdalnej uznany jest także brak dostępu do sprzętu lub Internetu (11, 2,14%), brak dostępu do literatury w miejscu zamieszkania (8, 1,55%), brak dostępu do komputera lub dzielenie go z innymi członkami rodziny (3,0,58%). Jedna osoba wskazuje że wadą jest brak możliwości uczestniczenia w zajęciach z przyczyn niezależnych od niej.

48 uwag krytycznych dotyczy uczelni jako instytucji. W kategorii wad 18 (3,5%) studentów wskazuje na brak organizacji ze strony uczelni, pogorszenie jakości edukacji (10, 1,94%), nie zmniejszenie czesnego (8, 1,55%), nierówna aktywność w edukacji – mniejsza na początku pandemii, a większa pod koniec semestru (4, 0,78%), brak przeszkolenia studentów w zakresie edukacji zdalnej (3, 0,58%), brak spójnego modelu edukacji zdalnej dla całej uczelni (2, 0,39%), brak równości w dostępie do zajęć zdalnych (2,03,9%) oraz brak możliwości realizacji praktyk – jedna osoba.

Warto dodać, że zarzuty dotyczące obniżenia czesnego wiążą się z dwoma aspektami – obniżeniem jakości edukacji oraz koniecznością dostosowania sprzętu do nowych wymogów. Obrazują to wypowiedzi studentów:

„Brak zmniejszenia czesnego - jest to moim zdaniem największą wadą sami musimy wszystko opracowywać, nie mamy z niektórymi wykładowcami kontaktu online więc uważam że placenia 2500 tys. za tego typu naukę jest nieco przesadą.”

„Koszt nauczania pozostał bez zmian, a nie tylko uczelnia musiała zainwestować w odpowiedni sprzęt, który zapewniłby odpowiednie warunki do przeniesienia się z nauką do sieci!!!!”

„Niestety, ale dopóki zajęcia odbywały się na uczelni uważałam, że trafiłam na super wykładowców i uczelnie, jednak w momencie przejścia na edukację zdalną wszystko się obróciło i uważam, że rektor uczelni jak i sami wykładowcy są bardzo nieuczciwi. Nie wywiązują się z obowiązku, ponieważ nie uważam że wysłanie prezentacji na maila kosztuje więcej niż przeprowadzenie kilkugodzinnych wykładów.”

45 osób wyraziło uwagi krytyczne dotyczące egzaminów. I tak 19 badanych (3,69%) uznaje że niejasne były warunki zaliczenia lub egzaminów. 16 osób (3,11) wskazuje na wysoki poziom stresu związany z niepewnością przy egzaminie (np. możliwością zerwania połączenia, zbyt krótkim czasem trwania egzaminu itp.). 9 osób (1,75%) uznaje obecne warunki zaliczeń i egzaminów za gorsze, zaś jedna osoba wskazuje na trudności związane z wiarygodnością

Ważnym aspektem wskazanym przez studentów jest chaos informacyjny, który dostrzegają 34 osoby (6,60%). Dotyczy on zarówno wielości kanałów informacyjnych, jak i braku uporządkowania przesyłanych wiadomości. Obrazują to wypowiedzi:

„Za dużo informacji napływających ze wszystkich stron, brak ujednolicenia (jedni wykładowcy piszą na maila roku, drudzy na temsie, a jeszcze inni na maila APS.”

„Chaos informacyjny (wiadomości dochodzą na teams, outlook, oraz maila grupowego a czasem i na prywatnego, łatwo się pogubić.”

„Wykładowcy wysyłają nam mnóstwo materiałów kilka razy dziennie, na różne maile, czaty, dyski zewnętrzne, dzwonią np. tylko do jednej osoby, która nie informuje o ustaleniach reszty. Myślę, że trochę za duże wymagania- mail o 23 z materiałami na następną dzień na zajęcia o 9. Nie biorą pod uwagę faktu, że też pracujemy, studiujemy inne kierunki i przede wszystkim- mamy naprawdę nawal tych materiałów i projektów. Przez to wprowadzony jest zamęt i zamieszanie, których konsekwencjami są słabsze oceny lub dosłowne "obrażanie się" wykładowcy na studentów.”

Ostatnia kategoria odnosząca się do wad edukacji zdalnej opisuje trudności związane z pracą w grupie. Jest tu 13 wypowiedzi: 7 osób (1,36%) zauważa, że grupa nie angażuje się w edukację zdalną (np. nie rozmawiają, nie udostępniają wizerunku itp.); 4 osoby (0,78%) uważają że trudno pracować w grupie, zaś dwie osoby (0,39%) wskazuje że nie można w grupie podejmować wspólnych decyzji.

Na koniec studenci zostali poproszeni o wskazanie najważniejszych trudności, które były ich udziałem w procesie edukacji zdalnej. Z wypowiedzi wynika, że wyszczególnione problemy (872 trudności) odnoszą się zarówno do osobistych doświadczeń studentów, jak i ich obserwacji i rozmów z kolegami i koleżankami. 5 osób uznało, że trudności są tożsame z wadami, 17 osób stwierdziło, że nie dostrzegają żadnych trudności, zaś 5 osób nie potrafiło ich wskazać. Wymienione przez badanych studentów trudności wiążące się z edukacją zdalną skategoryzowano poniżej.

Najwięcej wskazań dotyczyło szeroko pojętych problemów technicznych: Internetu (130 osób; 25,24%) – dotyczące zarówno jakości połączeń, limitów, kosztów, rwania się połączenia czy przeciążenia sieci; dostępu do sprzętu oraz sporadycznie oprogramowania (58; 11,26%) – wskazywano na konieczność dzielenia sprzętu z innymi członkami rodziny, zbyt starego lub zupełnego braku sprzętu odpowiedniego do edukacji zdalnej, w tym braku mikrofonu, kamery itp.; trudności technicznych (48; 9,32%) oraz zużycia prądu, z którym łączą się wyższe koszty (2; 0,39%).

190 osób zwróciło uwagę na trudności które odnoszą się do ich funkcjonowania w edukacji zdalnej: 42 osoby (8,16%) nie radzi sobie z chaosem informacyjnym; 28 (5,44%) ma problem z motywacją i mobilizacją do działania; 22 (4,27%) ma trudność z nadmierną liczbą bodźców, które ich rozpraszają; dla 20 (3,88%) osób problemem jest samodzielna nauka, a dla 18 (3,50%) – dotrzymywanie terminów narzuconych przez prowadzących. 12 osób (1,94%) skarży się na stres, zaś po 9 (1,75%) nie radzi sobie z wielością obowiązków i ma problemy zdrowotne wynikające z długotrwałego spędzania czasu przy komputerze. 6 osób (1,17%) ma trudność z systematyczną pracą, 4 (0,78%) z zachowaniem zdrowia psychicznego (0,78%), 3 (0,58%) ma trudności rodzinne, zaś dwie (0,39%) nie przyzwyczyła się do tego rodzaju edukacji. Pojedyncze wskazania odnosiły się do konieczności udostępniania danych osobowych (na niektórych platformach), braku oddzielenia pracy/domu/uczelni, konieczności

posługiwania się językiem angielskim na polecanych platformach, trudności w budowaniu relacji z innymi i braku poczucia studiowania.

121 osób (23,50%) jako trudność wskazało problemy w komunikacji, w szczególności utrudniony kontakt lub brak kontaktu z wykładowcami oraz długie oczekiwanie na odpowiedź (57; 11,07%), brak bezpośredniego kontaktu z drugim człowiekiem (29; 5,63%), trudności komunikacyjne polegające na braku możliwości szybkiego porozumiewania się, pracy w grupie, dyskusji (25; 4,85%) oraz brak informacji zwrotnej na temat prac studentów od wykładowcy (10; 1,94%).

79 (15,34%) osób odniosło się do kwestii ogólnych związanych z edukacją zdalną. I tak 20 osób (3,88%) uznaje za trudność brak regularnych zajęć, 15 (2,91%) utrudniony dostęp do książek i bibliotek, 12 (2,33%) słabą organizację, 11 (2,14%) brak realizacji niektórych ćwiczeń praktycznych, po 5 osób (0,97%) – brak równości pomiędzy edukacją tradycyjną i zdalną oraz brak przygotowania do takiej edukacji; 4 osoby (0,78%) – niemożność odbycia praktyk studenckich; po dwie osoby (0,39%) – dopasowanie zajęć do wszystkich studentów oraz dotarcie do wszystkich studentów, po jednej osobie – niższą efektywność nauki, plany zajęć studentów zaocznych oraz zdalne przyjmowanie na specjalności.

70 osób (13,59%) zwróciło uwagę na kwestie dydaktyczne, takie jak nadmiar zadań i materiałów do opracowania (48; 9,32), brak zrozumienia materiałów i zadań, które wysyłają prowadzący (21; 4,08%) oraz powierzchowność w realizacji programu (1 osoba).

61 badanych (11,84%) odniosło się do niskich kompetencji wykładowców (42; 8,16%) oraz studentów (19; 3,69%).

Dla 53 osób (10,29%) problemem jest postawa wykładowców: niskie zaangażowanie lub jego brak (29; 5,63%), brakiem zrozumienia sytuacji studentów i nadmiernymi wymaganiami wobec nich (17; 3,30%) oraz samowolną zmianą terminów zajęć (7; 1,36%).

21 osób (4,08) wskazało na trudności związane z egzaminami i zaliczeniami: 9 osób (1,75%) uważa, że egzaminy w obecnej formie nie sprawdzają faktycznie nabytej wiedzy; 6 osób (1,17%) twierdzi, że ich organizacja nie jest przejrzysta i nie są one wiarygodne, 3 osoby (0,58%) uważają że organizacja jest zła, zaś pojedyncze odniosły się do klucza odpowiedzi podczas testów, braku doceniania samodzielności oraz niedostosowania do osób z dysleksją.

Ostatnia kategoria obejmuje 12 osób, które jako trudność klasyfikują niedostosowanie tempa mówienia do studentów, czas, monotonność zajęć, brak prezentacji, ocenianie, zdobywanie obecności na zajęciach, niechęć wykładowców, aby pokazać się na zajęciach, różna jakość przesyłanych materiałów i prowadzonych zajęć, zła jakość skanów wysyłanych przez prowadzących, trudność w realizacji seminarium dyplomowego.

Powyższe trudności obrazują przykładowe cytaty:

„Ogarnięcie wszystkich aplikacji, maili.. Każdy wykładowca wybrał inną formę prowadzenia zajęć, kontaktu, zaliczenia. Ciężko zapanować i zapamiętać.”

„Brak dostępu do książek (bardzo wiele pozycji obowiązkowych nie znajdują się w Ibuk Libra), co znacznie utrudnia proces pisania pracy licencjackiej.”

„Problemem jest zbyt duża ilość prac pisemnych, która wiąże się z pozbawieniem studentów ich czasu wolnego. Wykonywanie wszystkich zadanych prac zajmuje bardzo dużo czasu.”

„Niewiele trudności, głównie z KOMUNIKACJĄ z NIEKTÓRYMI prowadzącymi. Niektórzy prowadzący nie odpowiadają na maile (jest ich mało, ale bardzo to frustruje), niektórzy prowadzący wymagają dużo więcej, a sami mało wysiłku wkładają w prowadzenie zajęć lub przygotowanie czytelnych materiałów oraz samowolnie zmieniają godziny spotkań bez wcześniejszej konsultacji (również - nie jest ich wielu, ale ci pojedynczy bardzo wpływają na tworzenie się chaosu).”

„Nieweryfikowalność przesyłanych prac (nie czytają - liczy się sztuka).”

„Zamiast samemu poprowadzić dla nas wykład wysyłają nam wykłady innych osób z You Tube`a. Robią problemy o terminy, że nasza wina jest, że mamy opóźnienie, gdzie wykładowca był w stanie tylko wytykać błędy, nie pomógł by przyspieszyć pracę. Nauka zdalna na tej uczelni to jest porażka.”

„Kiedy wszystko jest nowe, trudno jest zaplanować takie czynności w procesie kształcenia, które byłyby odpowiednie dla obu stron (nauczyciela-ucznia), i byłyby w taki sam sposób efektywne jak w przypadku zajęć tradycyjnych.”

„Treści wykładów czy ćwiczeń często przychodzą na różne konta poczty, ciężko zorganizować sobie wszystkie materiały w jednym miejscu, często powstaje chaos, często kiedy wykładowca mówi coś ważnego przerywa połączenia lub są zakłócenia, nie każdy posiada własny pokój w którym mógłby brać udział w zajęciach bez zakłóceń.”

„Brak realnego kontaktu. Brakuje budynku uczelni i ludzi.”

„Ściana komunikacyjna.”

„Największym problemem jest chęć przeniesienia wszystkiego z formy stacjonarnej na formę zdalną - tego nie da się zrobić. Nasze oczy nie dają fizycznie rady. Ciało także.”

„Konieczność zdawania egzaminów w sieci - dla mnie nie będą one wiarygodnym egzaminem z mojej wiedzy merytorycznej, a jedynie badaniem wydajności mojego sprzętu i kompetencji informatycznych oraz oceną jakości łącza internetowego. Porażka zupełna, milion razy bardziej wolałabym mieć możliwość usiąść w auli z kartką papieru i długopisem.”

„Skany zapewniane przez wykładowców często są nie czytelne. Nie korzystanie z dostępnych źródeł np. ibuk libra, wysyłanie mail do starostów zamiast umieszczania komunikatu na teams. Nie dotrzymywanie terminów jeśli chodzi o wysłanie mail, konieczność tworzenia na gorąco formy zaliczenia przedmiotu.”

„Trudnością jest dla WYKŁADOWCÓW praca z nami. Kompletnie nie mają chęci na przekazywanie nam wiedzy.”

„Gdy nie ma możliwości drukowania maili (brak drukarki) i układania ich w segregatory, trudno jest opanować to, co, do kogo i na kiedy trzeba wysłać oraz jakie zadania są do wykonania”

Podsumowanie i rekomendacje

W badaniu wzięło udział mniej niż 20% nauczycieli akademickich oraz prawie 12% studentów.

Można sądzić, że są to najbardziej aktywne i kompetentne pod względem informatycznym osoby.

Na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić, że:

- Ok. 90% badanych nauczycieli prowadzi wirtualne zajęcia ze grupami studentów, zaś ponad 70% - organizuje spotkania indywidualne. Są to w edukacji zdalnej istotne formy komunikacji wpływające na efekty kształcenia oraz wzmacniające u studentów poczucie więzi z uczelnią. Jednak na podstawie deklaracji badanych widoczne jest, że nauczyciele stosują bardzo różnorodne narzędzia, zarówno do prowadzenia zajęć, jak i komunikowania się ze studentami. Wielość tych narzędzi przyczynia się do powstania „chaosu informacyjnego”, którego skutkiem jest poczucie zagubienia studentów. Istotnym zaleceniem byłoby **ujednolicenie sposobu prowadzenia zajęć** (np. prowadzenie zajęć jedynie w aplikacji MS Teams) oraz **ujednolicenie sposobu komunikowania się za pośrednictwem poczty e-mail** (np. wymuszenia na wszystkich podmiotach stosowania jedynie poczty służbowej/studenckiej APS).
- Nauczyciele akademicy, zgodnie z opisami studentów, często w minionym semestrze zrezygnowali z prowadzenia zajęć na rzecz prowadzenia edukacji asynchronicznej, tj. wysyłania materiałów do samodzielnego opracowania przez studentów. Przy tym wielość tych materiałów i zadań była zdaniem studentów przytłaczająca, znacznie przekraczająca to, co byłoby możliwe do zrealizowania w tradycyjnej formie (np. 60 stron tekstu do jednego wykładu lub 180 stron do jednych ćwiczeń; obszernych prezentacji lub materiałów w formie nieuporządkowanej). Ponadto zarzutem skierowanym w stronę wykładowców było to, że materiały i zadania często nie są objaśniane, a w razie wątpliwości studenci nie mają jak się skonsultować, gdy wykładowcy albo nie odpisują, albo zbywają zapytania. Należy podkreślić, że takie postępowanie jest odbierane przez studentów jako **brak zaangażowania** wykładowców, lecz także brak organizacji ze strony uczelni. W tej sytuacji istotnym zaleceniem byłoby realizowanie regularnych zajęć dydaktycznych w formie synchronicznej, zgodnie z planem zajęć, z wykorzystaniem aplikacji MS Teams oraz systematyczne odbywanie dyżurów także w tej formie. Wysyłane studentom materiały miałyby wtedy jedynie charakter pomocniczy lub rozszerzający, a nie byłyby podstawą **jedynie ich samodzielnej pracy**. Przy tym przesyłane materiały powinny być uporządkowane i objaśnione, a nie stanowić luźne zbioru plików, do samodzielnej interpretacji odbiorców. Istotnym elementem regularnego prowadzenia zajęć byłoby także **unikanie zmiany terminów zajęć przez nauczycieli, bez ustalenia tego z grupą studencką**. Przy tym ważne byłoby także sprawdzanie obecności na zajęciach na podstawie faktycznego dołączenia do zajęć, a nie poprzez wysłane prowadzącym samodzielnie opracowane zadania. W przypadku kształcenia asynchronicznego

(gdy specyfika przedmiotu na to pozwala) wymagana jest **konieczność zrozumiałego i wyczerpującego opisywania zadania, w tym celu pracy oraz kryteriów jej oceny.**

- Ponieważ istotną formą komunikacji ze studentami pozostaje poczta elektroniczna, byłoby wskazane, aby **nauczyciele akademicki odpowiadali na listy wysyłane przez studentów**, udzielając w sposób kulturalny odpowiedzi na postawione pytania, lub przekazując informacje zwrotne o wykonanej pracy. Jeżeli ta forma pracy ze studentami byłaby nadmiernie obciążająca, dobrze byłoby, żeby nauczyciele ci mieli gotowość konsultacji w ramach synchronicznych dyżurów online. Szczególny nacisk na dobrą komunikację należy położyć w pracy promotorów.
- 20% badanych nauczycieli **nagrywa wykłady i udostępnia je studentom** – forma ta, ze względu na jej łatwą dostępność o dowolnej porze i z dowolnego miejsca, jest ceniona przez studentów, szczególnie tych, którzy pracują. Warto zachęcić nauczycieli prowadzących wykłady do utrzymania tej dobrej praktyki, lecz jednocześnie **zabezpieczyć prowadzących przed nagrywaniem** takich zajęć których udostępniać nie chcą – poprzez opracowanie wytycznych czy też zasad, które będą obejmowały kwestie praw autorskich. Informacje te powinny być jawne i łatwo dostępne dla nauczycieli i studentów. Jednocześnie studenci skarżą się na brak realizacji zajęć o charakterze ćwiczeniowym/praktycznym. Chociaż jest to trudniejsza forma do realizacji, narzędzie MS Teams daje możliwość realizacji pracy w grupach lub stosowania innych metod aktywizujących studentów. Warto byłoby przygotować szkolenie dla nauczycieli, które pokazałoby jak korzystać z bardziej zaawansowanych możliwości MS Teams, by ćwiczenia nie zmieniły się w monolog prowadzącego, by zaangażować studentów do zadań bardziej praktycznych. Warto byłoby wprowadzenie w ramach zajęć możliwości pisania indywidualnych komentarzy przez studentów w Google Forms po wykładach lub zajęciach, by umożliwić prowadzącym doskonalenie się.
- Istotną barierą w edukacji zdalnej jest dostęp do sprzętu oraz Internetu prowadzących oraz studentów. Pewna część nauczycieli akademickich posiada przestarzały sprzęt lub dzieli komputer z innymi domownikami. Może to być element, który przeważa w negatywnej decyzji o prowadzeniu zajęć synchronicznych. Należy zbadać możliwość uczelni udostępnienia komputerów służbowych osobom potrzebującym takiego wsparcia. W przypadku gdy nauczyciele mają konieczność zmiany terminu zajęć, ze względu na brak możliwości pogodzenia w domu aktywności zawodowych swoich i domowników, bardzo ważne jest **by nowy termin był zgłoszony do działu planowania**. Należy rozważyć **stworzenie elektronicznego planu zajęć, aktualizowanego na bieżąco**, być może z wykorzystaniem kalendarza Teams lub/i USOS, zawierającego linki do zespołów zajęciowych, które z kolei zawierają nie tylko materiały do zajęć, ale również są wiodącym kanałem kontaktu student-wykładowca. Przy tym należy pamiętać, że studenci zaoczeni powinni realizować swoje zajęcia w weekendy, a nie w ciągu tygodnia. Również studenci sygnalizowali trudności w dostępie do sprzętu niezbędnego do realizacji zajęć oraz

zadań. Należy poddać po rozważeniu możliwości wsparcia takich studentów, szczególnie tych w trudnej sytuacji materialnej. Istotnym mankamentem była jakość połączenia internetowego w trakcie zajęć. W przypadku nauczycieli akademickich warto rozważyć dofinansowanie ich połączeń internetowych oraz ustalenie dodatku pieniężnego za pracę przy komputerze – ponoszą oni realne, dodatkowe koszty prowadzenia zajęć. Należy także zwrócić się do działu technicznego z prośbą o opracowanie możliwych rozwiązań zapobiegających trudnościom z siecią.

- Na jakość połączenia wpływa to, czy osoby w czasie sesji on-line udostępniają wizerunek oraz mają włączone mikrofony. Czasem pomaga ich wyłączenie – ale to obniża jakość przekazu, pozbawia studentów i prowadzących możliwości interakcji, nasila monotonię przekazu. Wskazane jest wypracowanie zaleceń w tej kwestii dla prowadzących i studentów.
- Wiele stresu i niepewności budzą egzaminy. Ważne jest, by nauczyciele rozważyli czas trwania egzaminu pisemnego w wersji on-line (nakładają się tu kompetencje nie tylko przedmiotowe, ale także informatyczne); włączali informacje zwrotne, że egzamin dotarł do egzaminatora, umożliwili osobom z deficytami zdawanie egzaminów w innej formie, starali się weryfikować wiarygodność przesyłanych przez studentów odpowiedzi. Ważne jest także ustalenie zasad zaliczenia i egzaminu wcześniej, niż przed samą sesją.
- W badanej grupie studentów pojawiły się komunikaty o problemach zdrowotnych, tym także w zakresie zdrowia psychicznego. Ponieważ uczelnia ma dobrze działającą poradnię psychologiczną dla studentów, warto byłoby przypominać o możliwości korzystania z pomocy psychologów w sytuacjach trudnych.
- Wszystkim wykładowcom oraz studentom przyda się ujednolicone szkolenie z obsługi programów używanych do prowadzenia edukacji zdalnej. Dział Informatyczno-Medialny dostarczył materiały szkoleniowe dotyczące Teams w postaci filmów (mail z 21.03.2020); skróconą instrukcję obsługi Teams w postaci pliku PDF (mail z 23.03.2020); uruchomił pomoc techniczną dla pracowników APS, świadczoną w dni powszednie, w godzinach 10-14 (mail z 2.04.2020), dotyczącą kwestii medialnych, informatycznych, Teams, Office oraz USOS; ponowił wysyłkę instrukcji do Teams oraz wysłał instrukcję do Microsoft Forms (mail z 3.04.2020); uruchomił portal wsparcia dydaktyki zdalnej, będący repozytorium z materiałami oraz linkami do stron przydatnych do prowadzenia zajęć w formie cyfrowej oraz służącym pomocy w podstawowych kwestiach związanych z informatyką i mediami (mail z 6.04.2020). Zorganizowano spotkanie z cyklu „Ogrody Dydaktyki” na Teams, dotyczące kształcenia zdalnego (23.04.2020). Zorganizowano 3 spotkania ze szkoleniami i konsultacjami z zakresu obsługi Forms (19.05, 21.05 i 26.05.2020) na Teams (mail z 14.05.2020). Stworzono instrukcję egzaminowania zdalnego dla nauczycieli akademickich oraz wysłano instrukcję postępowania w trakcie egzaminów dla studentów (mail z 25.05.2020). Zorganizowano spotkanie szkoleniowe dla promotorów i recenzentów (5.06.2020). Pomimo takich działań, wielu wykładowców zgłaszało brak wsparcia uczelni. Należałoby **zebrać**

w jedno miejsce wszystkie, dotychczas wysłane informacje oraz upewnić się, że są one wystarczające, zrozumiałe oraz dostępne dla wszystkich wykładowców. W przypadku zaistnienia takiej potrzeby, należy je zaktualizować i uzupełnić.

Przeprowadzone badania pokazują, że z jednej strony edukacja zdalna niesie wiele możliwości i ułatwień, lecz jednocześnie przysparza wielu trudności, zarówno prowadzącym, jak i studentom.

Mamy nadzieję, że uzyskane wyniki będą pomocne w opracowywaniu kolejnych założeń edukacji zdalnej w APS w przypadku konieczności dalszego prowadzenia zajęć online.

Bibliografia

- Allen, I. E., & Seaman, J. (2008). *Staying the course: Online education in the United States*. Babson College; The Sloan Consortium.
- Burns, M. (2011). *Distance Education for Teacher Training: Modes, Models, and Methods*. Washington, DC: Education Development Center, Inc.
- Kozłowska, J. (2017). E-learning jako forma doskonalenia studentów uczelni wyższych. *Rynek - Społeczeństwo - Kultura*, 1 (22), pp. 41-48.
- Latchem, C., & Jung, I. (2010). *Distance and blended learning in Asia*. New York: Routledge.
- Maleńczyk, I., & Gładysz, B. (2019). Academic E-learning in Poland Results of a Diagnostic Survey. *International Journal of Research in E-learning IJREL*, 5 (1), pp. 35-59.
- Mokwa-Tarnowska, I. (2017). *E-learning i blended learning w nauczaniu akademickim. Zagadnienia metodyczne*. Gdańsk: Politechnika Gdańska.
- Romaniuk, M. W. (2015). E-learning in College on the Example of Academy of Special Education. *International Journal of Electronics and Telecommunications*, 61 (1), pp. 25-29.

Aneks

Kwestionariusz ankiety dla nauczycieli akademickich

Procedura badania zajmuje około 10 minut. Jako osoba badana będzie Pan/i poproszony o odpowiedź na pytania dotyczące swoich doświadczeń związanych z edukacją i nauczaniem zdalnym w sytuacji izolacji społecznej. Udział w tym badaniu naukowym jest dobrowolny. Dane, które zbieramy, są poufne. Jako badacze nie mamy możliwości identyfikacji Pana/i za pośrednictwem systemu. Wypełniając ankietę potwierdza Pan/i przeczytanie instrukcji i wyraża Pan/i zgodę na badanie.

1. Rok urodzenia

.....

2. Płeć

Proszę wybrać jedną odpowiedź

- 1) Kobieta
- 2) Mężczyzna

3. Stopień lub tytuł naukowy

Proszę wybrać jedną odpowiedź

- 1) Magister
- 2) Doktor
- 3) Doktor habilitowany
- 4) Profesor

4. Jak Pan/i ocenia swoje kompetencje informatyczne?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź

	1	2	3	4	5	
Niskie						Wysokie

5. Jakie miał/a Pan/i doświadczenia związane z edukacją zdalną przed pandemią?

Proszę wybrać dowolną liczbę odpowiedzi

- 1) Prowadzenie szkoleń/zajęć
- 2) Uczestnictwo w szkoleniach/zajęciach
- 3) Projektowanie kursów e-learningowych
- 4) Nie miałem/miałam żadnych doświadczeń
- 5) Inne: .....

6. Jakie możliwości techniczne związane z prowadzeniem zajęć zdalnie ma Pan/i w domu?

Proszę wybrać dowolną liczbę odpowiedzi

- 1) Posiadam komputer na własny użytek
- 2) Posiadam komputer, ale dzielę go z innymi domownikami
- 3) Korzystam z urządzeń mobilnych (np. smartfon, tablet)
- 4) Nie mam komputera w domu
- 5) Inne: .....

7. W jaki sposób łączy się Pan/i z Internetem?

Proszę wybrać dowolną liczbę odpowiedzi

- 1) Modem kablowy/światłowód
- 2) Internet bezprzewodowy przez modem mobilny na kartę SIM
- 3) Udostępnianie Internetu przez smartfon
- 4) Nie posiadam połączenia z Internetem w domu
- 5) Inne: .....

8. Jakie problemy techniczne pojawiają się w trakcie prowadzenia nauczania zdalnego?

Proszę wybrać dowolną liczbę odpowiedzi

- 1) Problemy z połączeniem z Internetem
- 2) Problemy z komputerem (hardware - sprzęt)
- 3) Problemy z komputerem (software - oprogramowanie)
- 4) Żadne
- 5) Inne:

9. Jakie problemy techniczne dotyczące nauczania zdalnego zgłaszają studenci?

Proszę wybrać dowolną liczbę odpowiedzi

- 1) Problemy z połączeniem z Internetem
- 2) Problemy z komputerem (hardware - sprzęt)
- 3) Problemy z komputerem (software - oprogramowanie)
- 4) Żadne
- 5) Inne: .....

10. W jaki sposób pracuje Pan/i ze studentami?

Proszę wybrać dowolną liczbę odpowiedzi

- 1) Wirtualne spotkania z grupami studentów
- 2) Wirtualne spotkania indywidualne
- 3) Indywidualne rozmowy telefoniczne
- 4) Czat
- 5) Instrukcje opisujące zagadnienia/zadania wysyłane studentom
- 6) Praca indywidualna nad projektami/problemami w wyznaczonych kanałach przekazu (np. w plikach zespołu Teams)
- 7) Praca grupowa nad projektami/problemami w wyznaczonych kanałach przekazu (np. w plikach zespołu Teams)
- 8) Udostępnianie linków do ważnych treści, filmów itp.
- 9) Udostępnianie skanów, zdjęć, prezentacji autorskich materiałów
- 10) Udostępnianie skanów, zdjęć, prezentacji materiałów innych autorów
- 11) Nagrywanie wykładów i udostępnianie ich studentom
- 12) Inne: .....

11. W jaki sposób komunikuje się Pan/i ze studentami (dyżury, konsultacje, wsparcie)?

Proszę wybrać dowolną liczbę odpowiedzi

- 1) E-Mail
- 2) USOS mail
- 3) Czat (Teams, Meet, Skype itp.)
- 4) Wideokonferencje z grupą studentów
- 5) Wideokonferencje indywidualne
- 6) Rozmowy telefoniczne
- 7) Inne: .....

12. Jakie aplikacje wykorzystuje Pan/i w procesie nauczania zdalnego?

Proszę wybrać dowolną liczbę odpowiedzi

- 1) Teams
- 2) Meet
- 3) Zoom
- 4) Inne: .....

13. W jaki sposób sprawdza Pan/i osiągnięte przez studentów efekty kształcenia?

Proszę wybrać dowolną liczbę odpowiedzi

- 1) Prace cząstkowe
- 2) Egzamin pisemny on-line
- 3) Egzamin ustny on-line
- 4) Końcowa praca zaliczeniowa
- 5) Inne: .....

14. Jak Pan/i ocenia stopień zaangażowania studentów w edukację zdalną?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź

	1	2	3	4	5	
Niski						Wysoki

15. Jak Pan/i ocenia samodzielność studentów w trakcie edukacji zdalnej?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź

	1	2	3	4	5	
Niska						Wysoka

16. Które elementy edukacji zdalnej różnią się od edukacji tradycyjnej?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź w każdym wierszu

	Zdecydowanie większe przy edukacji tradycyjnej	Większe przy edukacji tradycyjnej	Takie samo przy edukacji tradycyjnej i zdalnej	Większe przy edukacji zdalnej	Zdecydowanie większe przy edukacji zdalnej
Zaangażowanie studentów					
Aktywność studentów					
Kontakt z wykładowcą					
Systematyczność pracy					
Terminowość wykonywania zadań					
Jakość wykonanych zadań					

17. Jakie Pani/Pana zdaniem są najważniejsze zalety nauczania zdalnego?

Proszę wpisać swoją odpowiedź

.....

18. Jakie Pani/Pana zdaniem są najważniejsze wady nauczania zdalnego?

Proszę wpisać swoją odpowiedź

.....

19. Jakie Pani/Pana zdaniem są najważniejsze trudności związane z nauczaniem zdalnym?

Proszę wpisać swoją odpowiedź

.....

Kwestionariusz ankiety dla studentów

Procedura badania zajmuje około 10 minut. Jako osoba badana będzie Pan/i poproszony o odpowiedź na pytania dotyczące swoich doświadczeń związanych z edukacją i nauczaniem zdalnym w sytuacji izolacji społecznej. Udział w tym badaniu naukowym jest dobrowolny. Dane, które zbieramy, są poufne. Jako badacze nie mamy możliwości identyfikacji Pana/i za pośrednictwem systemu. Wypełniając ankietę potwierdza Pan/i przeczytanie instrukcji i wyraża Pan/i zgodę na badanie.

1. Rok urodzenia

.....

2. Płeć

Proszę wybrać jedną odpowiedź

- 1) Kobieta
- 2) Mężczyzna

3. Rok studiów

Proszę wybrać jedną odpowiedź

- 1) 1
- 2) 2
- 3) 3
- 4) 4
- 5) 5

4. Tryb studiów

Proszę wybrać jedną odpowiedź

- 1) Stacjonarne
- 2) Niestacjonarne

5. Jak Pan/i ocenia swoje kompetencje informatyczne?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź

	1	2	3	4	5	
Niskie						Wysokie

6. Jakie miał/a Pan/i doświadczenia związane z edukacją zdalną przed pandemią?

Proszę wybrać dowolną liczbę odpowiedzi

- 1) Prowadzenie szkoleń/zajęć
- 2) Uczestnictwo w szkoleniach/zajęciach
- 3) Projektowanie kursów e-learningowych
- 4) Nie miałem/miałam żadnych doświadczeń
- 5) Inne: .....

7. Jakie możliwości techniczne związane z uczestniczeniem w zajęciach zdalnych ma Pan/i w domu?

Proszę wybrać dowolną liczbę odpowiedzi

- 1) Posiadam komputer na własny użytek
- 2) Posiadam komputer, ale dzielę go z innymi domownikami
- 3) Korzystam z urządzeń mobilnych (np. smartfon, tablet)
- 4) Nie mam komputera w domu
- 5) Inne: .....

8. W jaki sposób łączy się Pan/i z Internetem?

Proszę wybrać dowolną liczbę odpowiedzi

- 1) Modem kablowy/światłowod
- 2) Internet bezprzewodowy przez modem mobilny na kartę SIM
- 3) Udostępnianie Internetu przez smartfon
- 4) Nie posiadam połączenia z Internetem w domu
- 5) Inne: .....

9. Jakie problemy techniczne pojawiają się w trakcie prowadzenia nauczania zdalnego?

Proszę wybrać dowolną liczbę odpowiedzi

- 1) Problemy z połączeniem z Internetem
- 2) Problemy z komputerem (hardware - sprzęt)
- 3) Problemy z komputerem (software - oprogramowanie)
- 4) Żadne
- 5) Inne:

10. Jakie problemy techniczne dotyczące nauczania zdalnego zgłaszają prowadzący?

Proszę wybrać dowolną liczbę odpowiedzi

- 1) Problemy z połączeniem z Internetem
- 2) Problemy z komputerem (hardware - sprzęt)
- 3) Problemy z komputerem (software - oprogramowanie)
- 4) Żadne
- 5) Inne: .....

11. Jak ocenia Pan/i daną formę edukacji zdalnej?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź w każdym wierszu

	Nie biorę udziału w takiej formie zajęć	Bardzo niechętnie biorę udział w takiej formie zajęć	Niechętnie biorę udział w takiej formie zajęć	Ani chętnie, ani niechętnie biorę udział w takiej formie zajęć	Chętnie biorę udział w takiej formie zajęć	Bardzo chętnie biorę udział w takiej formie zajęć
Wirtualne spotkania w grupie studentów						
Wirtualne spotkania indywidualne						
Indywidualne rozmowy telefoniczne						
Czat						
Instrukcje opisujące zagadnienia/zadania wysyłane studentom						
Praca indywidualna nad projektami/problemami w wyznaczonych kanałach przekazu (np. w plikach zespołu Teams)						
Praca grupowa nad projektami/problemami w wyznaczonych kanałach przekazu (np. w plikach zespołu Teams)						
Linki do ważnych treści, filmów itp.						
Skany, zdjęcia, prezentacje autorskich materiałów od wykładowców						
Skany, zdjęcia, prezentacje materiałów innych autorów niż wykładowcy						
Nagrania wykładów						

12. W jaki sposób komunikuje się Pan/i z prowadzącymi (dyżury, konsultacje, wsparcie)?

Proszę wybrać dowolną liczbę odpowiedzi

- 1) E-Mail
- 2) USOS mail
- 3) Czat (Teams, Meet, Skype itp.)
- 4) Wideokonferencje z grupą studentów
- 5) Wideokonferencje indywidualne
- 6) Rozmowy telefoniczne
- 7) Inne: .....

13. Jakie aplikacje preferuje Pan/i w procesie nauczania zdalnego?

Proszę wybrać dowolną liczbę odpowiedzi

- 1) Teams
- 2) Meet
- 3) Zoom
- 4) Inne:

14. Jak Pan/i ocenia poziom edukacji zdalnej operowanej przez uczelnię w trakcie pandemii?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź

	1	2	3	4	5	
Bardzo nisko						Bardzo wysoko

15. Jak Pan/i ocenia swój stopień zaangażowania w edukację zdalną?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź

	1	2	3	4	5	
Niski						Wysoki

16. Jak Pan/i ocenia swoją samodzielność w trakcie edukacji zdalnej?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź

	1	2	3	4	5	
Niska						Wysoka

17. Które elementy edukacji zdalnej różnią się od edukacji tradycyjnej?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź w każdym wierszu

	Zdecydowanie większe przy edukacji tradycyjnej	Większe przy edukacji tradycyjnej	Takie samo przy edukacji tradycyjnej i zdalnej	Większe przy edukacji zdalnej	Zdecydowanie większe przy edukacji zdalnej
Własne zaangażowanie					
Własna aktywność					
Kontakt z wykładowcą					
Systematyczność pracy					
Terminowość wykonywania zadań					
Jakość wykonanych zadań					

18. Jakie Pani/Pana zdaniem są najważniejsze zalety nauczania zdalnego?

Proszę wpisać swoją odpowiedź

.....

19. Jakie Pani/Pana zdaniem są najważniejsze wady nauczania zdalnego?

Proszę wpisać swoją odpowiedź

.....

20. Jakie Pani/Pana zdaniem są najważniejsze trudności związane z nauczaniem zdalnym?

Proszę wpisać swoją odpowiedź

.....